

Univerza
v Ljubljani
Fakulteta
*za gradbeništvo
in geodezijo*

*Janova 2
1000 Ljubljana, Slovenija
telefon (01) 47 68 500
faks (01) 42 50 681
fgg@fgg.uni-lj.si*

Visokošolski strokovni študij
geodezije, Prostorska informatika

Kandidat:

Tadej Kraker

Razvoj podeželja in čezmejno sodelovanje na primeru občine Radlje ob Dravi

Diplomska naloga št.: 315

Mentor:

izr. prof. dr. Anton Prosen

Somentor:

dr. Breda Mulec

Ljubljana, 2010

STRAN ZA POPRAVKE, ERRATA

Stran z napako

Vrstica z napako

Namesto

Naj bo

IZJAVA O AVTORSTVU

Podpisani **TADEJ KRAKER** izjavljam, da sem avtor diplomske naloge z naslovom:
»**Razvoj podeželja in čezmejno sodelovanje na primeru občine Radlje ob Dravi**«.

Izjavljam, da prenašam vse materialne avtorske pravice v zvezi z diplomsko nalogo na UL,
Fakulteto za gradbeništvo in geodezijo.

Ljubljana, maj, 2010

Tadej Kraker

BIBLIOGRAFSKO – DOKUMENTACIJSKA STRAN IN IZVLEČEK

UDK:	341.232:711.3(436)(497.4)(043.2)
Avtor:	Tadej Kraker
Mentor:	izr. prof. dr. Anton Prosen
Somentorica:	dr. Breda Mulec
Naslov:	Razvoj podeželja in čezmejno sodelovanje na primeru občine Radlje ob Dravi
Obseg in oprema:	61 str.
Ključne besede:	čezmejno sodelovanje, kohezijska politika, razvoj podeželja

Izvleček

Namen diplomske naloge je predstaviti financiranje razvoja podeželja preko Kohezijske politike na evropski ravni, kjer se financirajo programi socialno-ekonomskega razvoja v državah članicah EU. Predstavljeni so Strukturni skladi in Kohezijski sklad ter velik vpliv Teritorialne kohezije na krepitev čezmejnega in medregionalnega povezovanja. Leta 2004 je Slovenija postala enakopravna članica EU in od leta 2007 je Slovenija v novem programskem obdobju Skupne kmetijske politike EU, ki zaznamuje pozitivne spremembe razvoja podeželja. Slovenija ima zastavljen Operativni program za razvoj podeželja v obdobju 2007-2013. Program razvija konkurenčnost kmetijstva in gospodarstva, izboljšuje okolje in podeželje ter dviguje kakovost življenja in diverzifikacijo podeželjskega gospodarstva. Na lokalni ravni, v primeru občin, se poudarjajo lokalne razvojne strategije. Osrednji del naloge predstavlja občina Radlje ob Dravi in opisani projekti, ki so bili izdelani s pomočjo dodatnih evropskih sredstev. Kritično je obravnavano izključeno območje znotraj regije, slab gospodarski razvoj in omejene življenjske možnosti, dodani so tudi predlogi za boljše podeželje. Na ravni čezmejnega sodelovanja Slovenija – Avstrija so predstavljene prednostne naloge skupnega Operativnega programa razvoja. Analizirane so sosednje občine na avstrijski strani, ki so statistično primerjane z občino Radlje ob Dravi. Dodatno je opisana različna zgodovina razvoja držav. Razvojni programi podeželja so uspešnejši pri večjem sodelovanju prebivalstva in so temeljnega pomena za doseganje zelenih ciljev in uspešno končanih projektov. V cilj naloge je vključen še pogled na razvoj obmejnega območja, na čezmejno sodelovanje in pomen pristopa k skupnim projektom.

BIBLIOGRAPHIC – DOCUMENTALISTIC INFORMATION

UDC: 341.232:711.3(436)(497.4)(043.2)
Author: Tadej Kraker
Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Anton Prosen
Co-supervisor: Dr. Breda Mulec
Title: Rural Development and Cross – border Cooperation in the Radlje ob Dravi municipality
Notes: 61 p.
Key words: cross–border cooperation, cohesion policy, rural development

Abstract

The aim of this thesis is to present rural funding within the European Cohesion Policy, which finances the EU Member states' programmes for socio-economic development. In the thesis, Structural and Cohesion Funds as well as the great impact of the territorial cohesion on strengthening cross-border and interregional connections are introduced. In 2004, Slovenia became a member of the EU and since 2007 it has been included in the new programme period of the EU Common Agricultural Policy, which positively influences rural development. In the period from 2007 to 2013, Slovenia has been introduced to the Operational Programme for Rural Development. This programme develops agricultural and economic competitiveness, improves environment and countryside as well as the quality of life and the diversification of rural economy. On a local level, in municipalities, the main focus is on local development strategies. The central part of the thesis presents the Radlje ob Dravi municipality and the projects, which were set up through additional European funds. The excluded area within the region, poor economic development and limited life opportunities are critically discussed; however, some suggestions for the improvement of the countryside are added. The main tasks of mutual Slovenia–Austria Cross–border Cooperation Programme are introduced. An analysis on neighbouring Austrian municipalities is included, statistically compared with the Radlje ob Dravi municipality. In addition, dissimilar history of the countries' development is described. Rural development programmes are more successful, if rural inhabitants cooperate with each other, and are essential for reaching the desired goals and successfully finished projects. The thesis also deals with the development of the border area, cross-border cooperation and the significance for joining common projects.

ZAHVALA

Za pomoč pri nastajanju diplomske naloge se zahvaljujem mentorju izr. prof. dr. Antonu Proseni in somentorici dr. Bredi Mulec.

Največja zahvala je namenjena staršema, ker sta mi omogočala izobraževanje, za podporo hvala ostali družini, posebej Taji.

KAZALO VSEBINE

1 UVOD	1
2 RAZVOJ PODEŽELJA	5
2.1 Evropska raven	7
2.1.1 Strukturni skladi	8
2.1.2 Kohezijski sklad	11
2.1.3 Evropsko teritorialno sodelovanje	11
2.1.4 Drugi finančni instrumenti	12
2.2 Državna raven	13
2.2.1 Program razvoja podeželja v RS za obdobje 2007–2013	14
2.3 Lokalna raven	21
3 ČEZMEJNO SODELOVANJE	25
3.1 Pobude Interreg	25
3.2 Operativni program čezmejnega sodelovanja Slovenija – Avstrija za obdobje 2007-2013	26
3.2.1 Opis horizontalnih tem, prednostne naloge OP	27
3.2.2 Prva prednostna naloga: Konkurenčnost, znanje in gospodarsko poslovanje	29
3.2.3 Druga prednostna naloga: Trajnosten in uravnotežen razvoj	31
3.3.1 Avstrijski program za cilj regionalne konkurenčnosti	32
4 RADLJE OB DRAVI	34
4.1 Mesto Radlje ob Dravi	34
4.2 Občina Radlje ob Dravi	35
4.3 Razvoj v občini Radlje ob Dravi	35
4.3.1 Razgledni stolp sv. Pankracij	36
4.3.2 Vodna učna pot Dobrava	37
4.3.3 Tržnica Radlje	38
4.3.4 Vodna učna pot Vuhreščica	39
4.3.5 Drava kot priložnost	39
4.3.6 Poslovna cona Radlje ob Dravi	40
4.3.7 Vzpostavitev mrežnega podjetniškega inkubatorja Koroška	41

4.3.8 Odvajanje in čiščenje odpadnih voda	42
4.3.9 Svet gozdnih doživetij	42
4.4 Izključenost območja znotraj regije	44
4.5 Za boljše podeželje	45
4.6 Sosednje avstrijske občine	49
5 ZAKLJUČEK	53
VIRI	55

KAZALO GRAFIKONOV

Grafikon 1: Površina občin	49
Grafikon 2: Št. prebivalcev v občinah	50
Grafikon 3: Brezposelnost v občinah	50

OKRAJŠAVE

BDP	Bruto domači proizvod
ESKRP	Evropski sklad za kmetijstvo in razvoj podeželja
EKUJS	Evropski kmetijski usmerjevalni in jamstveni sklad
ESR	Evropski sklad za ribištvo
ESRR	Evropski sklad za regionalni razvoj
ESS	Evropski socialni sklad
EU	Evropska unija
€	Denarna enota evro
FIUR	Finančni instrument za usmerjanje ribištva
km ²	enota kvadratni kilometer
LAS	Lokalna akcijska skupina
LAS MDD	Lokalna akcijska skupina Mislinjske in Dravske Doline
LRS	Lokalna razvojna strategija
m	enota meter
m ²	enota kvadratni meter
MKGP	Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano
MOP	Ministrstvo za okolje in prostor
NSN	Nacionalni strateški načrt
OP	Operativni program
OP ESS	Operativni program za razvoj človeških virov 2007-2013
OP ESRR	Operativni program evropskega sklada za regionalni razvoj
OP ROPI	Operativni program razvoja okoljske in prometne infrastrukture 2007-2013
OP RR	Operativni program krepitev regionalnih razvojnih potencialov 2007-2013
ÖPUL	Österreichisches Programm für eine umweltgerechte Landwirtschaft
PRP	Program razvoja podeželja
RS	Republika Slovenija
SVLR	Služba Vlade Republike Slovenije za lokalno samoupravo in regionalno politiko

1 UVOD

Narediti nekaj za dobro vseh, je lepo. Dati nekaj svojega, je ponos. In predstaviti domačo okolico širokemu svetu, je ideja, ki jo bom opisoval v tem diplomskem delu.

Da se razvijamo, je pojav narave, da gradimo, spreminjamo in ustvarjamo pa je samo človeška želja. In človek je tisti, ki ima sposobnost preoblikovati naravo, velikokrat sebi v korist. Večje kot so želje, večji projekti se bodo izdelali in vedno več je takšnih potreb, ki oblikujejo celoto. Male skupine se združujejo v večje, ki so bolj uspešne in lažje izvedejo zastavljene naloge. Evropska unija (v nadaljevanju EU) je ena izmed skupin, ki izpolnjuje želje narodov, ki imajo ideje.

EU vedno večji pomen pripisuje čezmejnim regijam. EU za zmanjševanje regionalnih razlik znotraj držav članic namenja sredstva skozi Kohezijski sklad in preko strukturnih skladov. Sredstva iz teh skladov se skozi leta povečujejo. Kazalniki za razvitost regije določajo delitev sredstev, najpomembnejša kazalnika sta bruto domači proizvod (v nadaljevanju BDP) in stopnja brezposelnosti v regiji.

Z diplomsko nalogo bi rad približal prikaz razvoja na primeru občine Radlje ob Dravi, ga predstavili, analiziral, radi bi dodal kakšen predlog za boljše življenje na podeželju, opisal projekte, ki so financirani s pomočjo evropskih sredstev, omenil tudi projekte, ki so v fazi razvijanja in pri katerih je v ospredju čezmejno sodelovanje z Avstrijo.

Problematika, cilji naloge

EU oz. 27 držav članic predstavlja v več kot 90 % podeželje in na podeželju živi več kot polovica prebivalstva, zato je podeželje in razvoj podeželja izredno pomembno področje, ki ga je potrebno vestno usmerjati in skrbno obdelovati. EU kot prvo krepí politiko razvoja podeželja in povezovanja ljudi, vasi in tudi povezovanje držav.

V nalogi sem uporabil problem obmejne občine manj razvite regije, ki primerjam s sosednjo ležečim območjem – občine na sosednji avstrijski strani. Če se popeljemo skozi naše kraje, vsakdo opazi slabše razvito osnovno infrastrukturo, manj razvito je gospodarstvo, standard prebivalcev je v vidno slabšem položaju, prebivalstvo je nezadovoljno, ker je na robnem in izključenem območju.

Vsi ti dejavniki vplivajo na prebivalstvo v negativni smeri, s tem se sprožajo procesi nezadovoljstva in iskanja boljšega, kakovostnejšega življenja. Mladi se selijo v večje centre, iščejo boljše življenje, posledično se zapuščajo in praznijo ruralna območja.

Rešitev oz. cilj naloge je ustvariti še en pogled na razvijanje obmejnega območja, na sodelovanje čez mejo in kritično poudariti pristope k projektom skupnega pomena.

Hipoteza

V diplomskem delu smo odgovarjali na vprašanja čezmejnega sodelovanja. Predvidevam da smo v razvojnem zaostanku za sosednjo Avstrijo, ker imamo krajšo samostojno zgodovino razvoja. Šele vstop v EU nam je omogočil, da posegamo po večjih projektih, ki nam jih pomaga sofinancirati EU.

Metoda dela

Potrebne podatke sem iskal v različnih virih, največ knjig, revij in druge strokovne literature, spletnih strani različnih organizacij ter z osebno komunikacijo, predvsem pri zbiranju podatkov za samo občino Radlje ob Dravi.

Naša analiza bo predvsem opisna; v poglavjih prevladujejo različne metode deskriptivnega pristopa: metoda deskripcije, saj bomo pisali v delu na osnovi dostopnih podatkov in informacij, metoda kompilacije, prevzemali bomo opazovanja, stališča in mnenja drugih avtorjev in jih združevali v napisanem delu, komparativna metoda in zgodovinska metoda.

Sestava

Diplomsko delo je strnjeno v pet poglavij.

Začenja se s kratkim uvodom, nakazani so problematika in cilji, ki jih želimo doseči in ki so opisani v delu.

V 2. poglavju predstavljamo podeželje. Opisano je financiranje podeželja preko skladov na evropski ravni; strukturni skladi (Evropski sklad za regionalni razvoj (v nadaljevanju ESRR), Evropski socialni sklad (v nadaljevanju ESS), Evropski kmetijski usmerjevalni in jamstveni sklad (v nadaljevanju EKUJS) oz. v sedanjem obdobju Evropski sklad za kmetijstvo in razvoj podeželja (v nadaljevanju ESKRP) in Finančni instrument za usmerjanje ribištva (v nadaljevanju FIUR) oz. Evropski sklad za ribištvo (v nadaljevanju ESR) v sedanjem obdobju) in Kohezijski sklad. V finančni perspektivi 2007-2013 je izpostavljena teritorialna kohezija, ki je eden ključnih ciljev razvoja obmejnih regij, za zagotavljanje učinkovitega izvajanja operativnega programa pa skrbi Tehnična pomoč. Prikazane so mreže sodelovanja in vključena slovenska ministrstva, ki imajo vpliv za razvoj. Predstavljene so razvojne osi oz. plan razvoja podeželja, ki ga usmerja Slovenija. Na lokalni ravni v primeru občine so poudarjene lokalne razvojne strategije, vodenje in krepitev lokalnih akcijskih skupin, spodbujanje čezmejnega in med regijskega sodelovanja.

Sledita 3. in 4. poglavje, ki predstavljata osrednji del oz. jedro naloge. Naslov 3. poglavja je Čezmejno sodelovanje. Začenjamo s pobudo Interreg iz leta 1989, ko je Evropska komisija odobrila prve čezmejne projekte. Danes smo pod vplivom Operativnega programa (v nadaljevanju OP) čezmejnega sodelovanja Slovenija – Avstrija, ki ga je konec leta 2007 odobrila Evropska komisija, iz ESRR na obmejnem območju pa zagotovila finančna sredstva. Posebej smo opisali politiko Avstrijskega razvoja podeželja za obdobje 2007–2013.

V 4. poglavju je opisano mesto Radlje ob Dravi in predstavljena je struktura Občine Radlje ob Dravi. V analizo je vključen razvoj v občini, opisanih je nekaj projektov, in sicer tisti, ki so bili izdelani s pomočjo dodatnih Evropskih sredstev. Posebej sem izpostavili problem izključenosti območja, poudarjam slab gospodarski razvoj in omejene življenjske možnosti zaradi robnega geografskega položaja. Pripisujem povzeta državna izhodišča za izboljšanje agrarne strukture, ki so le začetek za hitrejšo in boljše razvijanje podeželja. Dodan je še opis in statistika mejnih Avstrijskih občin in kritično predstavljena zgodovina razvoja obeh dežel.

Zadnje poglavje predstavlja Zaključek. V njem je opisano nekaj več o metodologiji dela naloge, potrditev hipoteze in predlogi nadaljnega raziskovanja ter nadaljevanje razvoja podeželja in čezmejnega sodelovanja.

Pričakovani rezultati, uporabnost

Zbiranje informacij za nastanek diplome bo vodil mimo mnogih besed, ki opisujejo razvoj, napredek in izboljšanje trenutnega stanja bivanja. Ker živim v manj razviti regiji, bi rad posegel po primerjavi razvoja boljših regij. Iskal bom skupne točke projektov, ki so uspeli in pripomogli k razvoju.

Predvidevam, da bo diplomsko delo pripomoglo kakšno misel, ki bo imela vpliv na prostorski razvoj podeželja, robnih in zapostavljenih območij.

2 RAZVOJ PODEŽELJA

Podeželje!?!

V obdobju po drugi svetovni vojni so na podeželje in vas vse prepogosto gledali le kot na prostor za pridelovanje hrane in nekaterih drugih surovin. Pri nas je bilo tako gledanje še bolj izrazito, saj je bil naš cilj industrializacija kmetijstva z uvedbo masovne pridelave hrane in proletarizacija podeželja. Z naravo uravnoteženo sobivanje in pridelava hrane sta bili spregledani vrednoti. Podeželje z vasjo je bilo v odnosu na mesto v podrejenem položaju, v bistvu izkoriščano. Zato smo pozabili na njegov razvoj. V gospodarsko razvitih evropskih deželah so že pred časom spoznali, da ima kmetijstvo in s tem podeželje ob pridelavi hrane še druge enako pomembne naloge. To so zlasti varovanje osnov življenja in s tem rodovitne zemlje, kulturne krajine, pitne vode, zraka itd. Ta sodobna spoznanja si v zadnjem času pridobivajo domovinsko pravico tudi pri nas. Vse več Slovencev se zaveda, da ima slovensko podeželje s svojo izjemno pestrostjo in kulturnim bogastvom neprecenljiv pomen za uveljavitev Slovenije v Evropi in svetu ter za ohranitev slovenstva. Svoje poslanstvo bo podeželje lahko izpolnilo, če bo ostala Slovenija poseljena kot je danes in če bodo ljudje na podeželju negovali in razvijali izvirne slovenske običaje, obrt, kulturo in ostalo, kar je specifično naše, a sočasno del evropske in svetovne kulture. Za to nalogo moramo slovensko podeželje in ljudi, ki tu živijo, usposobiti. Z ureditvijo infrastrukture se moramo vsaj približati izenačenim pogojem bivanja v mestu in na vasi. Še pomembneje pa je, da vsem Slovincem povečamo vedenje o teh vrednotah in podeželanom dvignemo samozavest.

(Glück, A., Magel, H., 1993: 9)

Danes je Slovenija enakopravna članica EU. To je čas, v katerem se primerjamo z velikimi državnimi enotami, spogledujemo se s hitrimi uspehi, hitrim trošenjem denarja, visoko razvito mehanizacijo in veliko birokracijo. Evropa nas uči, z njo imamo skupne cilje, a različne poti uspeha. Za dosego cilja so potrebne priprave in trdo delo, korak za korakom, v smeri cilja. Korak za korakom se začne s samotno hišo na podeželju, z vrtom in širšo okolico. Tam se izoblikuje neodvisnost, začne se samostojno urejanje in spreminjanje okolice, ker si vsak želi povečati svoj družbeni ugled. Družbeni odnosi so vsaj v starih krajevnih delih močno izraženi. Normalno je, da ljudje iščemo vse več možnosti lastnega razvoja, zato se tudi združujemo,. Tak razvoj poteka vzporedno s splošno smerjo toka spreminjanja družbenih vrednot. Človek se razvija na osnovi medsebojnih vplivov, osebnih izkušenj in izkušenj okolice. Oblikuje svoj dom, sooblikuje pa se tudi vrsta skupnega življenja oziroma družbene skupnosti. Oblikovanje skupnosti je trajen, vedno se spreminjajoč proces, ki ga je potrebno usmerjati. Menimo, da je potrebno še boljše načrtovati skupne cilje, potrebno je oblikovati predstavo o prihodnosti, ustvarjati in oblikovati je potrebno vizijo. Program, sistem je nastavljen od vrha navzdol; svetovna politika, politika Evrope, razvoj države, vasi in samotne hiše na podeželju; razvoj se spreminja in vodi z vrha.

Za zmanjševanje razvojne razlike politika EU izvaja finančne instrumente. Regionalna politika EU daje poudarek finančni solidarnosti med državami. Njen osnovni cilj je zmanjševanje gospodarskih in socialnih neenakosti.

V obdobju 2007-2013 je EU za pomoč v regionalnem razvoju namenjenih 36 % svojega proračuna. To pomeni, da bo EU v sedmih letih za regionalni razvoj porabila skoraj 350 milijard evrov (v nadaljevanju €) . Ključni so trije cilji: konvergenca, konkurenčnost in sodelovanje, ki jih skupaj zajema kohezijska politika. Sredstva prihajajo iz treh različnih virov, in sicer glede na vrsto pomoči in upravičenca:

- ❖ ESRR: zajema programe za splošno infrastrukturo, inovacije in investicije.
- ❖ ESS: namenja sredstva za projekte poklicnega usposabljanja in druge vrste pomoči za zaposlovanje in odpiranje novih delovnih mest.
- ❖ Kohezijski sklad: zajema projekte okoljske in prometne infrastrukture ter razvoj obnovljive energije. Sredstva so namenjena državam, v katerih je življenjski standard nižji od 90 % povprečja EU.

Večina sredstev je namenjena regijam, v katerih je BDP manjši od 75 % povprečja Unije, in sicer za pomoč pri izboljšanju infrastrukture ter razvoju gospodarskega in človeškega potenciala. Vse države pa so upravičene do sredstev za podporo inovacijam in raziskavam, trajnostnemu razvoju in poklicnemu izobraževanju v manj razvitih regijah. Manjši del sredstev je namenjen projektom čezmejnega in medregionalnega sodelovanja. (Regionalna politika Evropske unije)

V nadaljevanju smo politiko razvoja podeželja razčlenili na tri ravni. Predstavljena so evropska raven, kjer je opisana kohezijska politika, na ravni države je predstavljen program razvoja v Republiki Sloveniji (v nadaljevanju RS). Na lokalni ravni pa omenjena krepitev lokalnih razvojnih pobud v okviru Leader osi.

2.1 EVROPSKA RAVEN

Biti del Skupnosti zaokrožene v urejeno celoto ima precej prednosti. Slovenija se tega zaveda in zato sledimo ciljem evropske politike. Maja 2004 smo se vključili v EU. Evropa ima v svetovnem merilu velik potencial na ekonomskem področju, vendar pa ne smemo zavreči vedenja, da se med članicami EU pojavljajo velike gospodarske in socialne razlike. Razlike razvitosti med državami, regijami pa ovirajo trajnostni razvoj območja.

Kot osnovni oz. temeljni cilj si je kohezijska politika zadala v EU zmanjšati gospodarsko in socialno neenakost.

3.1 Zakaj je kohezijska politika pomembna?²

Kohezijska politika predstavlja skupek razvojnih aktivnosti, programov in ukrepov države, lokalnih skupnosti in drugih nosilcev organiziranih interesov na regionalni ravni, koordiniranih in sofinanciranih s strani Evropske unije in namenjenih doseganju razvojnih ciljev ob upoštevanju skladnega regionalnega razvoja. Temeljni cilj kohezijske politike je zmanjševanje gospodarskih in socialnih neenakosti med različnimi regijami v Skupnosti, kar je zapisano tudi v 158. členu dopolnjene pogodbe o Evropske skupnosti.

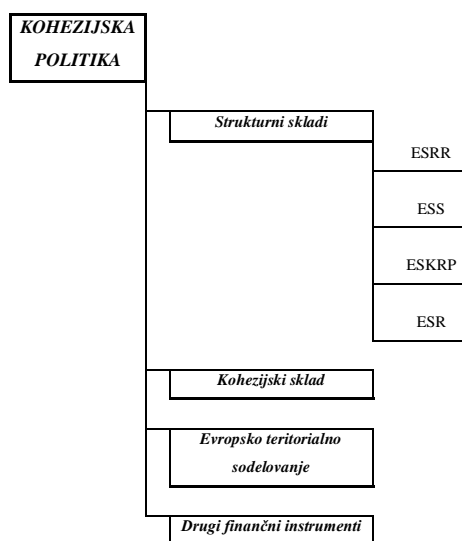
(Mrak, M., Rant, V., 2004: 29)

Na vsebino kohezijske politike v obdobju 2007-2013 pa vpliva tudi Lizbonska pogodba, ki poleg ciljev ekonomske in socialne kohezije, določa nov cilj teritorialne kohezije. (Mulec, B., 2008: 24)

Glede na središčno geopolitično lego Slovenije, večji del slovenskega prebivalstva živi v obmejnem območju. Evropsko teritorialno sodelovanje je eden ključnih instrumentov za spodbujanje razvoja obmejnih regij in s tem celotne Slovenije. (Evropsko teritorialno sodelovanje)

Toda vsi prebivalci evropske skupnosti nimamo enakih pogojev, različne so prednosti in možnosti našega uspeha. Vloga EU ni omejena samo na finančno sodelovanje. Kohezijska ali strukturna politika EU ima svoje vplive tudi za načrtovan razvoj na lokalni ravni, zastavljeni cilji in prizadevanja na tem področju pa nadalje dopolnjujejo tudi prizadevanja, povezana z doseganjem ciljev skupnega trga.

V nadaljevanju je shematsko in opisno predstavljena struktura Kohezijske politike.

Vir: lastna zasnova

2.1.1 Strukturni skladi

Spodbuda različnih ekonomskih in socialnih faktorjev konkurenčnosti, predvsem pa gospodarski razvoj v regiji je delo strukturnih skladov, preko katerih se financirajo programi socialno-ekonomskega razvoja v državah članicah EU. (Mrak, M., Mrak, M., Rant, V., 2004: 34)

Črpanje sredstev strukturnih skladov se izvaja po principu deljene odgovornosti med Evropsko komisijo in organi držav članic. Slovenija je za obdobje 2007-2013 pripravila tri operativne programe: Operativni program krepitve regionalnih razvojnih potencialov (v nadaljevanju OP RR), Operativni program razvoja okoljske in prometne infrastrukture (v nadaljevanju OP ROPI) in Operativni program razvoja človeških virov (v nadaljevanju OP ESS). (Evropski sklad za regionalni razvoj)

Evropski sklad za regionalni razvoj – ESRR (European Regional Development Fund – ERDF), ustanovljen leta 1975, je največji in dobi največ sredstev – okoli polovice denarja namenjenega samim skladom. Osnovni cilj sklada je zmanjševanje razlik v stopnji razvitosti med regijami, pospeševanje ekonomske in socialne kohezije. ESRR podpira investicije v proizvodnji (ustvarjanje in ohranjanje delovnih mest), podpira infrastrukturo, spodbuja lokalne razvojne projekte, infrastrukturo ali tehnološki transfer ter še druge investicije (izobraževanje, zdravstvo). (Mulec, B., 2008: 29)

Evropski socialni sklad – ESS (European Social Fund – ESF) ustanovljen z rimsko pogodbo leta 1957, kot prvi izmed strukturnih skladov. Namenjen je zmanjševanju socialnih razlik, sredstva so namenjena investicijam v najpomembnejši kapital – v ljudi, v delovni potencial, v njihove sposobnosti, zaposlitev žensk in boja proti brezposelnosti. Te cilje dosega v glavnem s financiranjem programov in aktivnosti, namenjenih izobraževanju in usposabljanju delavcev in delodajalcev za nove izzive. (Mrak, M., Mrak, M., Rant, V., 2004: 40)

Pri tem ESS posebno pozornost namenja invalidnim osebam, migrantom, manjšinam in drugim marginalnim skupinam, ki se težje vključujejo na trg dela. V programskem obdobju 2007-2013 je iz omenjenega sklada državam članicam EU in regijam za doseganje omenjenih ciljev razdeljeno približno 75 milijard €. (Evropski socialni sklad)

Evropski sklad za kmetijstvo in razvoj podeželja (ESKRP). Za obdobje 2007-2013 so izvedene bistvene spremembe na področju kmetijske strukturne politike. Novi Evropski sklad za kmetijstvo in razvoj podeželja (v nadaljevanju ESKRP) je nadomestil EKUJS. (Mulec, B., 2008: 40)

EKUJS se je začel razvijati leta 1962. V obdobju 2000-2006 se je sam sklad delil na garancijski/jamstveni in usmerjevalni del;

- ❖ Jamstveni del je bil namenjen financiranju tržno–cenovne politike. Sklad je kril stroške, usmerjal in nadziral programe v kmetijstvu, ki so spremljali tržno–cenovne podpore. Zagotavljal je tudi finančno pomoč pri proizvodnji, predelavi in trženju kmetijskih proizvodov.

- ❖ Usmerjevalni del je zajemal predvsem krepitev in reorganizacijo kmetijstva. Financiral je predvsem projekte za razvoj podeželja in pomoči kmetom v razvojno zaostalih regijah. Desetino sredstev sklada je prejel usmerjevalni del, ostalo pa jamstveni del. (Mrak, M., Mrak, M., Rant, V., 2004: 40)

Večji del skupne evropske kmetijske politike danes podpira bogatejše in uspešnejše kmetije. ESKRP v sedanjem obdobju pa podpira področja v manj razvitih regijah, kar povzroča neravnovesja in neenakomeren regionalni razvoj. Neučinkovitost je še večja, saj ostajajo finančna sredstva v finančni perspektivi 2007-2013 nesorazmerna. Evropa bi morala pri določanju strukturnih politik, pa tudi skupnih politikah, v večji meri upoštevati ravnovesje med ekonomsko učinkovitostjo ciljev in instrumentov določene politike ter zagotovitvijo njihovega učinka za višjo kakovost življenja za vse ali vsaj večino prebivalstva. (Mulec, B., 2008: 44)

Finančni instrument za usmerjanje ribištva – FIUR (Financial Instrument for Fisheries Guidance – FIFG) se je izoblikoval leta 1993. Do leta 2006 je k skupni politiki prispeval na področju ribištva. Evropski sklad za ribištvo (v nadaljevanju ESR) je v obdobju 2007-2013 nadomestil FIUR in ne spada več med strukturne sklade. Ribiška območja, ki se prestrukturirajo še vedno v celoti financirajo Strukturni skladi, koordinira pa ESR. Neučinkovitost na področju ribištva je podobna kot pri kmetijskem področju. Ukrepi FIUR so bili do sedaj usmerjeni v prilagoditev, posodobitev in modernizacijo ribiškega sektorja, pomoč pri nabavi opreme ter podporo trženjski dejavnosti, kar je bilo v nasprotju z nekaterimi cilji, ki naj bi jih strukturni skladi podpirali. (Mulec, B., 2008: 45)

V novi finančni perspektivi EU 2007-2013 je slovenski ribiški sektor dobil svoj sklad, imenovan ESR, iz katerega je bilo Sloveniji dodeljenih nekaj več kot 21 milijonov evrov, izplačilo sredstev pa poteka na podlagi javnih sredstev. Zasnovani so ukrepi znotraj petih osi; 1. Ukrepi za prilagoditev ribiške flote Skupnosti, 2. Ribogojstvo, predelava in trženje, 3. Ukrepi v skupnem interesu, 4. Trajnostni razvoj ribiških območij in kot zadnja 5. os še Dodatna tehnična pomoč. (Evropski sklad za ribištvo)

2.1.2 Kohezijski sklad

Oblikovan je bil leta 1993 z Maastrichtskim sporazumom, kot poseben sklad za finančno pomoč projektom, ki pomagajo dosegati cilje na področju okolja in čezevropske transportne povezave v EU. Država članica je bila opravičena do črpanja sredstev iz tega sklada, če je njen BDP bil manjši kot 90 % EU povprečja. Finančna pomoč sklada je usmerjena predvsem v okoljevarstvene projekte, projekte za transportno infrastrukturo, projekte na področju učinkovite rabe energije in obnovljive energije, v študije in pripravljalne projekte, ki analizirajo stroške in prihodke ter tehnično podpora projektov. (Mrak, M., Mrak, M., Rant, V., 2004: 34)

Kohezijski sklad je v obdobju 2007–2013 vključen v večletno programiranje strukturne pomoči in je kot tak osrednjega pomena za EU. Finančna pomoč, za posamezni projekt, se dodeli na podlagi dogovora med Evropsko komisijo in državo članico. Komisija preverja skladnost s predpisanimi nalogami OP, ali projekt katerega sklad podpira, prispeva k ekonomskemu razvoju države članice. Zagotavlja se koordinirano izvajanje Kohezijskega sklada s strukturnimi skladi in finančnimi instrumenti ter politikami skupnosti, ki podpirajo varstvo okolja in razvoj prometa. Sredstva se izplačujejo z enkratnim zneskom v različnih obdobjih. (Mulec, B., 2008: 49)

2.1.3 Evropsko teritorialno sodelovanje

V finančni perspektivi obdobja 2007-2013 je Evropska komisija izpostavila teritorialno kohezijo, ki ima skupaj z ekonomsko in socialno kohezijo pomembno vlogo pri doseganju ciljev lizbonske in gothenburške strategije. Cilj strategije opredeljuje doseg sodelovanja, ki je usmerjeno v krepitev čezmejnega, transnacionalnega in medregionalnega povezovanja. Dodatno se spodbuja celovite pristope za razvoj mest in podeželja in s tem neposredno prispevajo k zastavljenim ciljem za rast in nova delovna mesta. Na evropski ravni je za Evropsko teritorialno sodelovanje skupno namenjenih 2,52 % vseh kohezijskih sredstev oziroma 7,75 milijarde €. Od tega je namenjenih skoraj 5,6 milijarde € samo čezmejnemu sodelovanju, preostalo pa še transnacionalnemu in medregionalnemu sodelovanju. Slovenija ima glede na svojo geopolitično lego in na dolžino notranjih in zunanjih meja večino prebivalstva v obmejnem območju. (Evropsko teritorialno sodelovanje)

2.1.4 Drugi finančni instrumenti

Kot druge finančne instrumente smatramo Evropsko investicijsko banko, Investicijski sklad in program EURATOM.

Evropska investicijska banka predstavlja instrument, ki s posojili in z delnim financiranjem investicijskih projektov, globalnimi posojili, garancijami, delnim financiranjem tehnične pomoči in študijami za pripravo projektov spodbuja ekonomsko in socialno kohezijo ter trajnostni razvoj. Takšen način financiranja omogoča banki, da lahko pod zelo konkurenčnimi pogoji zbere velike količine denarja.

Investicijski sklad je nastal kot skupna naložba Evropske investicijske banke, Evropske komisije in drugih finančnih institucij, iz katerih prejema sredstva. Evropski investicijski sklad ne investira neposredno v mala in srednja podjetja, deluje preko posrednikov, dejaven je na področjih tveganega kapitala in garancij.

EURATOM (tematski program – jedrska energija) je program namenjen raziskovalnim in razvojnim dejavnostim ter izobraževanju na področju jedrske energije in s tem dopolnjuje delovanje dokumentov kohezijske politike. (Mulec, B., 2008: 60 – 61)

Bistvena razlika med strukturnimi in kohezijskim skladom ter ostalimi finančnimi skladi je v tem, da prvi delujejo po načelu solidarnosti in nudijo upravičenim subjektom v državah članicah ali državah kandidatkah nepovratna sredstva, medtem ko ostali finančni instrumenti nudijo pomoč preko ugodnih posojil. (Mrak, M., Mrak, M., Rant, V. 2004: 35)

Na 3. redni seji državnega zbora, ki je potekala od ponedeljka 2. do četrtega 5. marca 2010, je bila ena od točk namenjena razpravi o ustreznosti črpanja evropskih sredstev. Analize zadnjih treh let so pokazale, da smo slabi črpalci denarja iz EU-skladov. Po ugotovitvah Računskega sodišča niso ustrezno evidentirani prihodki iz evropskega proračuna, iz naslova finančne perspektive 2007-2013, pa tudi ne vplačila sredstev v evropski proračun. Obstaja velika nevarnost in bojazen, da bomo v Sloveniji v naslednjih letih soočeni z velikimi problemi pri črpanju in koriščenju evropskih sredstev. Na to opozarjajo tisti, ki imajo nekoliko globlji vpogled v stvari. Da bi torej bili uspešni pri črpanju sredstev, je treba razumeti izhodišča, poznati in obvladati toge birokratske procedure in delo organizirati temu primerno na vseh nivojih (državnem, lokalnem, političnem in strokovnem). Usposobiti je treba uradnike in njihovo znanje primerno ceniti, predvsem pa o izhodiščih za pravilno prijavo (kam, kdaj,

kako) bistveno bolje obveščati potencialne prijavitelje. Za črpanje evropskih sredstev bi se morali v Sloveniji bistveno bolje organizirati. Pred tem bi morali imeti izdelano strategijo gospodarskega razvoja, da bi lahko ocenili katere projekte bomo prijavljali in kam bomo namenjali pridobljena finančna sredstva. (Nezadostno črpanje evropskih sredstev)

Po zgoraj opisanem menimo, da je v Sloveniji potrebno v čim večji meri izkoristiti dostopna sredstva in možnosti teritorialnega sodelovanja, saj obstajajo možnosti pridobiti dodatna sredstva, ki spodbujajo razvoj regij, povezovanje na čezmejni ravni, ter povezovanje v medregionalnem sodelovanju. To sodelovanje bo bistveno pripomoglo k razvijanju robnih regij in s tem veliko dodalo k celotnemu razvoju Slovenije.

2.2 DRŽAVNA RAVEN

Slovenija mora za uvrstitev med razvitejše države EU, izboljšati svoj položaj in predvsem globalno konkurenčnost. Cilj razvijati podeželje v letih 2007–2013 je konkurenčno prilagajanje kmetijskega in živilskega sektorja zahtevam skupnega trga. Strategija razvoja Slovenije je načrtala štiri temeljne cilje, ki naj bi jih Slovenija dosegla do 2013:

- *gospodarski razvojni cilj* je v desetih letih preseči povprečno raven gospodarske razvitosti EU (merjeno z BDP na prebivalca v pariteti kupne moči) in povečati zaposlenost skladno s cilji lizbonske strategije,
- *družbeni razvojni cilj* je izboljšati kakovost življenja in blaginjo vseh državljanov, merjeno s kazalniki človekovega razvoja, socialnih tveganj in družbene povezanosti,
- *medgeneracijski in sonaravni razvojni cilj* je uveljaviti načelo trajnosti kot temeljnega kakovostnega merila na vseh področjih razvoja, tudi glede trajnostnega obnavljanja prebivalstva. Načelo trajnosti zahteva, da se potrebe današnjih generacij zadovoljujejo tako, da ne omejujejo možnosti prihodnjih rodov za vsaj enako uspešno zadovoljevanje njihovih potreb v prihodnosti,
- *razvojni cilj* Slovenije v mednarodnem okolju je, da bo s svojim razvojnim vzorcem, kulturno identiteto in angažiranim delovanjem v mednarodni skupnosti postala v svetu prepoznavna in ugledna država.

(Državni razvojni program ..., 2008: 5)

Slovenija ima v primerjavi z EU članicami nadpovprečni delež podeželskega okolja; kar enajst regij od dvanajstih ima status podeželske regije. (Program razvoja podeželja, 2007: 8)

Za doseg trajnostnega razvoja podeželja je treba zagotoviti primerno raven ohranjanja varstva narave in obsega kmetijskih zemljišč za pridelavo hrane. Organizacijsko za razvoj podeželja skrbi Nacionalna mreža za podeželje. Mreža za podeželje povezuje vladne, nevladne in zasebne organizacije in strukture, ki so vključene v razvoj podeželja in želijo spodbujati sodelovanje in medsebojno pomoč med posamezniki in organizacijami. Nacionalna mreža deluje v okviru Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (v nadaljevanju MKGP). Ostale državne institucije, ki so vključene v razvoj podeželja:

- Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano,
- Ministrstvo za okolje in prostor,
- Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve,
- Ministrstvo za gospodarstvo,
- Ministrstvo za zdravje,
- Agencija za kmetijske trge in razvoj podeželja,
- Javna agencija za podjetništvo in tuje investicije.

(Program razvoja podeželja, 2007: 7)

Ena od pomembnih nalog mreže je obveščanje javnosti. Skrbi za pretok informacij med lokalno, nacionalno in evropsko ravni, delovanje je dvosmerno, zagotavljajo se povratne informacije o pristopu in izvajanju zastavljene politike razvoja podeželja in omogočajo učinkovitejše vrednotenje in analiziranje. (Program razvoja podeželja, 2007: 9)

2.2.1 Program razvoja podeželja v RS za obdobje 2007–2013

V nadaljevanju smo opisovali Program razvoja podeželja v Republike Slovenije (v nadaljevanju PRP). Opisana je vsebina PRP v obdobju 2007-2013. Predstavljene so osi razvoja in njihove prednostne naloge oz. njihovi cilji.

RS izvaja s PRP 2007–2013 izbrane ukrepe vseh štirih osi, opredeljenih v Uredbi (ES) št. 1698/2005, izhajajoč iz analize stanja in zastavljenih ciljev ter prioritet na osnovi Strateških smernic Skupnosti in Nacionalni strateški načrt (v nadaljevanju NSN).

Zanje je namenjenih skoraj 1,16 mrd €, od tega znaša prispevek Skupnosti EKSRP dobrih 900 mio €, preostali del pa predstavljajo nacionalna sredstva. (Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano)

Slovenija namenja 33 % sredstev za dvig konkurenčnosti kmetijskega in gozdarskega sektorja (1.os), kar izhaja iz velikih razvojnih potreb, potreb po prestrukturiranju in samega zaostanka v konkurenčnosti.

Dobrih 52 % sredstev namenja za ohranjanje kulturne krajine in varovanje okolja (2. os) ter s tem podpiranje večnamenske funkcije podeželja.

Za izboljšanje kakovosti življenja na podeželskih območjih in spodbujanje gospodarske diverzifikacije (3. os) je namenjenih 11 % sredstev, s čimer bo za to področje ukrepanja dosežen znaten dvig sredstev v primerjavi s preteklim obdobjem.

Aktivnostim Leader, krepitev lokalnega razvoja (4. os) namenjajo 3 % sredstev. (Nacionalni strateški načrt razvoja podeželja 2007-2013, 2009:18)

Prednostne naloge, ki jih je Slovenija opredelila na podlagi analize stanja, potencialov in specifičnih potreb, prispevajo k učinkovitemu doseganju skupnih ciljev EU, določenih v Sklepu Sveta o strateških smernicah Skupnosti za razvoj podeželja, spremembi Sklepa Sveta o strateških smernicah Skupnosti za razvoj podeželja, Evropskemu načrtu za oživitev gospodarstva, ciljih Lizbonske strategije in Göteborga. Poleg nacionalnih prioritet v okviru strategije razvoja podeželja je prioriteta Slovenije tudi ohranjanje gozdov, ki je vodena preko instrumentov nacionalne politike (Nacionalni strateški načrt razvoja podeželja 2007-2013, 2009:17)

Nacionalne prednostne naloge 1. osi – izboljšanje konkurenčnosti kmetijskega in gozdarskega sektorja, z dvigom konkurenčnosti slovenskega kmetijstva in povezane živilskopredelovalne industrije ter gozdarstva prispevajo k močnemu in dinamičnemu evropskemu agroživilstvu.

Na področju 2. osi je nacionalna prednostna naloga izboljšanje okolja in podeželja, ohranjanje kmetijske krajine v območjih z neugodnimi razmerami za kmetovanje in spodbujanje okolju prijaznih kmetijskih praks.

Nacionalne prednostne naloge so ob koriščenju potencialov in prednosti, naštetih v analizi stanja, pripomogle k reševanju težav, povezanih z opuščanjem kmetovanja in vnosom snovi v okolje ter s tem prispevale k ohranjanju ugodnega stanja okolja.

Za doseganje višje kakovosti življenja na podeželju in vzpodbujanje gospodarske diverzifikacije ter doseganje večje socialne kohezije so nacionalne prednostne naloge 3. osi usmerjene v izboljšanje zaposlitvenih možnosti in kakovosti življenja na podeželju.

Nacionalne prednostne naloge, ki prispevajo k doseganju ciljev 4. osi (Leader) – krepitev lokalnih razvojnih pobud, morajo hkrati prispevati k doseganju ciljev 1., 2. in zlasti 3. osi. Usmerjene so v vzpostavitev javno – zasebnih lokalnih partnerstev, animacijo območij, pridobitev strokovnih znanj, predvsem pa v pripravo in izvajanje lokalnih razvojnih strategij ter v sodelovanje in povezovanje med Lokalnimi akcijskimi skupinami (v nadaljevanju LAS). (Nacionalni strateški načrt razvoja podeželja 2007-2013, 2009:18)

1. OS: Konkurenčnost kmetijstva in gospodarstva

Za dvig konkurenčnosti je potreben nov razvojni cikel, ki ga ni mogoče doseči brez aktivnejše udeležbe javnih sredstev. Politika razvoja podeželja podpira predvsem prestrukturiranje kmetijstva, živilskopredelovalne industrije in gozdarstva z izvajanjem aktivnosti po treh prednostnih nalogah:

1. Ukrepi za dvig usposobljenosti in krepitev človeškega potenciala v kmetijstvu in gozdarstvu;
2. Ukrepi za prestrukturiranje fizičnega kapitala v kmetijstvu in gozdarstvu ter spodbujanje inovativnosti;
3. Ukrepi za izboljšanje kakovosti kmetijske proizvodnje in proizvodov.

Prednostne naloge in ključne aktivnosti

1. Ukrepi za dvig usposobljenosti in krepitev človeškega potenciala v kmetijstvu in gozdarstvu; (21 % skupnih sredstev osi 1)

Cilj:

- ❖ dvig ravni usposobljenosti za delo v kmetijstvu in gozdarstvu ter izboljšanje starostne strukture gospodarjev na kmetijah s ciljem povečati razvojno sposobnost kmetij in prispevati k dvigu dodane vrednosti v kmetijstvu in gozdarstvu.

Aktivnosti:

- ❖ usposabljanje za delo v kmetijstvu in gozdarstvu;
- ❖ pomoč mladim prevzemnikom kmetij;
- ❖ zgodnje upokojevanje kmetov.

2. Ukrepi za prestrukturiranje fizičnega kapitala v kmetijstvu in gozdarstvu ter spodbujanje inovativnosti; (63 % skupnih sredstev osi 1)

Cilj:

- ❖ spodbujanje naložb v kmetijstvo, zemljiško infrastrukturo in predelavo kmetijskih proizvodov s ciljem pospešiti prestrukturiranje kmetijskih gospodarstev in živilsko predelovalnih obratov ter tako prispevati k večji učinkovitosti gospodarjenja;
- ❖ spodbujanje naložbenih aktivnosti na gozdarskih obratih, ki gospodarijo z zasebnimi gozdovi in v mikro obrate za predelavo lesa, ter povečanje organizirane ponudbe gozdnih lesnih sortimentov, s ciljem povečati izkoriščenost gospodarskih potencialov gozda ter olajšati prilagajanje zahtevam trga, zlasti z vidika potreb po energiji iz obnovljivih virov in tako prispevati k povečanju dodane vrednosti v gozdarstvu.

Aktivnosti:

- ❖ podpora posodabljanju kmetijskih gospodarstev;
- ❖ podpora naložbam za izboljševanje gospodarske vrednosti gozdov;
- ❖ dodajanje vrednosti kmetijskim in gozdarskim proizvodom;
- ❖ podpore izboljšanju in razvoju infrastrukture, povezane z razvojem in prilagoditvijo kmetijstva in gozdarstva.

3. Ukrepi za izboljšanje kakovosti kmetijske proizvodnje in proizvodov; (16 % skupnih sredstev osi 1)

Cilj:

- ❖ krepitev učinkovitosti, inovativnosti, izboljšanje kakovosti ter večja skrb za okolje v pridelavi, predelavi in trženju kmetijskih, živilskih in gozdarskih proizvodov.

Aktivnosti so delovale v smeri spodbujanja povezovanja vzdolž prehranske verige, pri pridelavi hrane ter sodelovanja v shemah kakovosti hrane.

Aktivnosti:

- ❖ podpora kmetom, ki sodelujejo v shemah kakovosti hrane;
- ❖ podpora skupinam proizvajalcev pri dejavnostih informiranja in pospeševanja prodaje za proizvode, ki so vključeni v sheme kakovosti hrane;
- ❖ podpore za ustanavljanje skupin proizvajalcev v ekološkem kmetijstvu ter pri shemah kakovosti hrane.

(Nacionalni strateški načrt razvoja podeželja 2007-2013, 2009: 22 – 24)

2. OS: Izboljšanje okolja in podeželja

Določeni kmetijsko–okoljski ukrepi z nadstandardnimi zahtevami na območjih posebnih habitatov ciljno usmerjeni v izvajanje specifičnih zahtev za doseganje ugodnega stanja prostoživečih živali. Politika razvoja podeželja v pričujočem vsebinskem sklopu podpira predvsem:

1. Ohranjanje kmetijstva v območjih z neugodnimi naravnimi danostmi za kmetovanje;
2. Izvajanje okolju prijaznih kmetijskih praks.

Prednostne naloge in ključne aktivnosti

1. Ohranjanje kmetijstva v območjih z neugodnimi naravnimi danostmi za kmetovanje;
(okrog 48 % sredstev 2. osi).

Cilj:

- ❖ ohranjanje kmetovanja na območjih, na katerih zaradi neugodnih naravnih danosti (goratosti, nadmorske višine, nagiba, poplavljanja, plazovitosti in močnega vetra), uporaba splošno uveljavljenih tehnologij ni mogoča.

Aktivnosti:

- ❖ izravnalna plačila za območja z omejenimi možnostmi za kmetovanje.

2. Izvajanje okolju prijaznih kmetijskih praks; (okrog 52 % sredstev 2. osi)

Cilj:

- ❖ ohranjanje in izboljšanje stanja naravnih virov: tal, vode in zraka.

Aktivnosti:

- ❖ plačila za kmetijske prakse, ki vplivajo na izboljšanje stanja okolja;
- ❖ plačila za ohranjanje tradicionalnih kmetijskih praks in vzdrževanje genetskega potenciala;
- ❖ plačila za ohranjanje trajnostne kmetijske rabe na zavarovanih območjih.

(Nacionalni strateški načrt razvoja podeželja 2007-2013, 2009: 25–27)

3. OS: **Kakovost življenja in diverzifikacija**

Politika razvoja podeželja bo podpirala dvig kakovosti življenja na podeželju in gospodarsko diverzifikacijo na podeželju predvsem z izvajanjem ukrepov po dveh prednostnih nalogah:

1. Izboljšanje zaposlitvenih možnosti na podeželju;
2. izboljšanje kakovosti življenja na podeželju.

Prednostne naloge in ključne aktivnosti

1. Izboljšanje zaposlitvenih možnosti na podeželju; (67 % sredstev 3. osi)

Cilj:

- ❖ aktiviranje podjetniških potencialov na podeželju s spodbujanjem ustanavljanja in razvoja mikro podjetij na podeželju, dodatnih in dopolnilnih dejavnosti na kmetijah.

Aktivnosti:

- ❖ spodbujanje ustanavljanja in razvoja mikro podjetij, ki temeljijo na konkurenčnih prednostih podeželja;
- ❖ spodbujanje dodatnih in dopolnilnih dejavnosti na kmetijah.

2. Izboljšanje kakovosti življenja na podeželju: (33 % sredstev 3. osi)

Cilj:

- ❖ oživitev vaških jeder, obnova in izgradnja večnamenskih objektov, ki lahko služijo opravljanju raznih storitev in prispevajo k višji kakovosti življenja na podeželju, urejanje tematskih poti, obnova kulturne in naravne dediščine in omogočanje dostopa do širokopasovnega omrežja elektronskih komunikacij.

Aktivnosti:

- ❖ osnovne storitve za gospodarstvo in podeželsko prebivalstvo;
- ❖ podpore obnovi in razvoju vasi;
- ❖ podpore za ohranjanje in izboljšanje dediščine podeželja.

(Nacionalni strateški načrt razvoja podeželja 2007-2013, 2009: 27–28)

Ukrepi razvojnih osi pokrivajo širok razvojni cikel, katerega se ne da na hitro izboljšati. Potrebno je veliko malih korakov za viden napredek. Vsaka os ima razdeljene prednostne ukrepe in za ukrepe, v % izražen del pripadajočih sredstev, kar predstavlja neke vrste finančno omejitev. Menim, da bi bilo potrebno te odstotke oblikovati samo okvirno. V slovenskih regijah so različne potrebe v razvoju, zaradi vplivov velikih mest ali nasprotno, gledamo malo robno območje v zakotju regije. Želje po boljšem tukaj niso enake, torej se ne morejo deliti enaki deleži sredstev.

2.3 LOKALNA RAVEN

Razvoj na lokalni ravni upravlja Služba Vlade Republike Slovenije za lokalno samoupravo in regionalno politiko (v nadaljevanju SVLR).

Služba opravlja naslednje naloge:

Področje lokalne samouprave

- pripravlja sistemske predpise s področja organizacije, delovanja ter financiranja lokalnih skupnosti,
- usklajuje delo z ministrstvi in drugimi pristojnimi državnimi organi pri pripravi sistemskih rešitev in področne zakonodaje v zadevah organizacije, delovanja ter financiranja lokalnih skupnosti,
- zagotavlja izvajanje Evropske listine lokalne samouprave in zakonodaje s področja organizacije, delovanja in financiranja lokalnih skupnosti,
- usmerja in svetuje občinskimi organom pri zagotavljanju zakonitosti njihovega dela s področja sistemske zakonodaje o lokalni samoupravi,
- pripravlja sistemske analize lokalne samouprave,
- daje strokovno pomoč lokalnim skupnostim in sodeluje z združenji samoupravnih lokalnih skupnosti,
- sodeluje v Vodilnem odboru za lokalno in regionalno demokracijo (CDLR) pri Svetu Evrope, z delegacijo Kongresa lokalnih in regionalnih oblasti pri Svetu Evrope (CLRAE) in z delegacijo Odbora regij pri EU (COR) ter sodeluje z organizacijami, ustanovami in drugimi institucijami v tujih državah s področja organizacije lokalne samouprave in njenega uresničevanja,
- vzpostavlja baze podatkov za spremljanje delovanja organov lokalnih skupnosti in baze podatkov za potrebe lokalnih skupnosti in
- opravlja druge naloge s področja lokalne samouprave.

(Službe Vlade RS)

Področja kot so kmetijstvo, gozdarstvo, hrana in lovstvo opravlja MKGP. Ministrstvo izvaja politiko kmetijskih trgov, sooblikuje tržno, cenovno in zaščitno politiko kmetijskih proizvodov. V okviru razvoja slovenskega podeželja izvaja okoljske ukrepe, razvija dopolnilne dejavnosti, nadzoruje upravljanje s kmetijskimi zemljišči in gozdovi. V gozdovih skrbi za trajnostno upravljanje z ekosistemi, poseben poudarek je dan proizvodnji kakovostnega lesa in dodajanja vrednosti lesnim proizvodom. Pozornost usmerjajo v zagotavljanje varne in kakovostne hrane, veterinarski nadzor in možnost proizvodnih in predelovalnih potreb prehrane. Ministrstvo pokriva tudi področje ribištva in lovstva kot upravljanje s prosto živečimi živalmi. (Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, delovna področja)

4. OS: Leader – krepitev lokalnih razvojnih pobud

Lokalne razvojne strategije (v nadaljevanju LRS) temeljijo na lokalnih potrebah in izhajajo iz lokalnih razvojnih potencialov. Realizacija LRS se lahko nanaša na vsebine vseh treh prednostnih osi politike razvoja podeželja in druge inovativne vsebine, ki za lokalno okolje predstavljajo razvojno prioriteto, poseben poudarek pa je na zaposlovanju in gospodarski diverzifikaciji. Pozornost je namenjena tudi medregijskemu in čezmejnemu sodelovanju ter povezovanju LAS.

V okviru osi Leader se politika razvoja podeželja osredotoča na naslednje prednostne naloge:

1. vodenje LAS, pridobitev strokovnih znanj in animacija območja,
2. spodbujanje medregijskega in čezmejnega sodelovanja,
3. izvajanje LRS.

Prednostne naloge in ključne aktivnosti

1. Vodenje LAS, pridobitev strokovnih znanj in animacija območja; (20 % sredstev 4. osi)

Cilj:

- ❖ vključevanje civilne družbe in zainteresirane javnosti v načrtovanje in uresničevanje gospodarskega, socialnega in okoljskega razvoja na lokalni ravni;
- ❖ zagotovitev partnerstev med subjekti javnega in zasebnega prava z upoštevanjem pristopa od spodaj navzgor pri izdelavi in izvedbi lokalnih razvojnih strategij.

Aktivnosti:

- ❖ spodbujanje, usposabljanja podeželskega prebivalstva za aktivno vključevanje v izdelavo lokalnih strategij, sodelovanje v LAS ter v procesih odločanja o izvedbah LRS;
- ❖ podpore delovanju LAS (ureditev pravnega statusa, upravna in administrativna usposobitev ter stroški delovanja).

2. Spodbujanje medregijskega in čezmejnega sodelovanja; (10 % sredstev 4. osi)

Cilj:

- ❖ spodbujanje podeželskih območij s podobnimi razvojnimi možnostmi in potrebami za skupno izvajanje projektov ter izmenjavo izkušenj in znanj.

Aktivnosti:

- ❖ podpore projektom sodelovanja med LAS (izmenjave izkušenj in prenos dobrih praks, čezmejno sodelovanje in informiranje med LAS).

3. Izvajanje LRS: (70 % sredstev 4. osi)

Cilj:

- ❖ samostojno odločanje v okviru LAS pri izboru in izvedbi projektov in aktivnosti, ki izhajajo iz LRS.

Aktivnosti:

- ❖ podpora izvajanju prednostnih projektov.

(Nacionalni strateški načrt razvoja podeželja 2007-2013, 2009: 29–30)

Prednostne naloge osi Leader morajo še dodatno krepiti cilje ostalih treh osi. Pri vsem tem pa še najpomembnejše, da lokalne skupine oz. občine pripravijo dobre strategije za razvoj, ki predstavljajo trdne temelje za nadaljnji razvoj lokalnih projektov, ki imajo medregijski pomen in dvigujejo splošni razvoj regije.

Poudarek:

Delo kohezijske politike bi bilo potrebno še nekoliko bolj spodbuditi, ustvariti še nekakšne dodatne vzvode, ki bi vplivali na dvig konkurenčnosti, gospodarstva in sociale ter dodatno vplivalo na načrtovani razvoj. Večje možnosti razvoja imajo bogatejši in uspešnejši kmetje, podpore v manj razvitih regijah so manjše, posledično se povzroča neravnovesje v razvoju glede na nivo regije. Kohezijski sklad finančno podpira projekte, ki izboljšujejo področja okolja, okoljevarstvene projekte, projekte za učinkovito rabo energije. Premalo se poslužujemo sredstev, ki bi prispevale k Teritorialni koheziji. Tukaj lahko zaradi centričnega položaja Slovenije koristimo sredstva, ki spodbujajo razvoj in povezovanje regij na čezmejni ravni. Slovensko prebivalstvo je v obmejnem območju in večja razvitost tega območja bi imela velik vpliv na celovit razvoj slovenske dežele. Dodatno spodbudo za trajnostni razvoj predstavljajo finančni ukrepi Evropske banke in Investicijski skladi, ponujajo posojilo ali delno financirajo projekte, ponujajo garancije, delujejo preko posrednikov, raziskujejo na področju jedrske energije. Ker je Slovenija v merjenju podeželjskega okolja nad evropskim povprečjem, je glavna skrb Slovencev ohranjanje krajine in varovanje okolja ter s tem tudi podpiranje večnamenske funkcije podeželja. Veliko sredstev se namenja za dvig konkurenčnosti kmetijskega in gozdarskega sektorja, prav tako se sredstva namenjajo v izboljšanje kakovosti življenja na podeželskem območju. Prednostne naloge razvoja za obdobje do 2013 so v fazi iztekanja. Pripraviti bo potrebno temeljite analize uspešnosti stanja,

ki bodo nadalje osnovni temelj za postavitev naslednjih ciljev v strateškem načrtu razvoja za leto po 2013. Rezultati projektov so že vidni, po hitri oceni so pozitivni. Rezultati analiz na strokovni podlagi in v dolgih »državnih poročilih« pa bodo pokazali relativno stanje. Naloga vseh nas Slovencev je, da vsak posameznik posebej izkazuje zanimanje za celostni razvoj, da izražamo svoje potrebe, ideje in želje že na lokalnem nivoju. 4. os – krepitev lokalnih razvojnih pobud krepi lokalne razvojne potrebe in mislim, da je prav tukaj potrebno poiskati razvojni potencial, ga razvijati in ga nekoč širše uporabiti. Pozornost je potrebno usmerjati v potencial (človeški, naravni in gospodarski) ter jih združevati medregijsko in čezmejno. S tem bomo pripomogli h krepitvi gospodarskega, okoljskega in socialnega razvoja.

3 ČEZMEJNO SODELOVANJE

Meja – črta, ki ločuje, razmejuje države ali ozemlja. Meje so geografske ločnice fizičnih ovir, vrhovi gora, reke ali pa so zgolj črte na zemljevidu. V Evropi so meje danes sprejete s strani prebivalcev in njihovih nacionalnih avtoritet, vendar pa še vedno obstajajo nekatere sporne meje. Z nastankom EU so se notranje meje začele »brisati«. Uveljavil se je prost pretok blaga, prosto gibanje oseb, prost pretok kapitala in plačil ter svoboda opravljanja storitev. Spodbujati se je začelo povezovanje regionalnega razvoja med sosednjimi mejnimi regijami držav, s ciljem razviti čezmejno gospodarsko in socialno sodelovanje.

V nadaljevanju poglavja bomo predstavili začetek čezmejnega sodelovanja s pobudami Interreg. Podrobneje pa je opisan OP čezmejnega sodelovanja Slovenije z Avstrijo za obdobje 2007-2013. OP ima določene tri prednostne naloge, teme, orodja in načela, ki jim sledimo v trenutnem obdobju. Dodano je poglavje Avstrijskega programa razvoja podeželja.

3.1 POBUDE INTERREG

Evropska komisija je prvič odobrila čezmejne projekte leta 1989. Ti projekti so bili t. i. pilotni projekti, bilo jih je 14. Njihov namen je bil soočiti se z težavami strukturnega razvoja v obmejnih regijah. Pilotni projekti so bili izhodišče, na katerih je leta 1990 Evropska komisija oblikovala pobude INTERREG. Definirali so tri tipe upravičenih aktivnosti:

- ❖ skupno načrtovanje in izvajanje čezmejnih programov;
- ❖ predstavitev ukrepov za izboljšanje pretoka informacij vzdolž meja;
- ❖ oblikovanje skupnih institucionalnih in administrativnih struktur za ohranjanje in promocijo sodelovanja.

Tako se je začelo preko pobude Skupnosti Interreg skupno načrtovanje programov, poleg tega pa tudi oblikovanje skupnih institucionalnih struktur na obeh straneh meje.

Nadaljevanje in razširitev obsega delovanja pobud INTERREG in REGAN. Junija 1994 se je začela predstavljati pobuda INTERREG II. Cilji razvoja v okviru te pobude so bili več ali manj enaki v pobudi INTERREG. Pojavi se novost, in sicer razčlenitev pobude na tri sklope: na čezmejno sodelovanje (sklop A), energetske povezave (sklop B) in sodelovanje na področju regionalnega planiranja (sklop C).

V obdobju (2000–2006) financiranja pobude INTERREG naj bi pomenilo kar velik premik naprej glede ciljev, eden glavnih naj bi bil, da se doseže dejansko čezmejno partnerstvo. Pobuda Skupnosti INTERREG III se je na podlagi izkušenj iz prejšnjega obdobja razdelila na tri različne sklope A, B, C: za čezmejno sodelovanje je namenjen največji delež finančnih virov, sklop namenjen transnacionalnem sodelovanju in zadnji sklop, ki je namenjen izboljšanju politik in tehnik regionalnega razvoja na podlagi medregionalnega sodelovanja. (Seljak, N., 2006: 26)

3.2 OPERATIVNI PROGRAM čezmejnega sodelovanja Slovenija – Avstrija za obdobje 2007-2013:

Konec leta 2007, je Evropska komisija odobrila Program čezmejnega sodelovanja Slovenija – Avstrija, finančna sredstva prihajajo iz ESRR za podporo posebnim avstrijskim in slovenskim regijam ob skupni meji. Območje sestavljajo naslednje upravičene regije NUTS III: vzhodna Štajerska, zahodna in južna Štajerska, Celovec–Beljak, spodnja Koroška in južno Gradiščansko na avstrijskem delu območja ter Gorenjska, Koroška, Savinjska, Podravje in Pomurje na slovenski strani. Izmed naštetih regij so področja Gradca, zgornje Štajerske – vzhoda, zgornje Štajerske – zahoda, zgornje Koroške (Avstrija) in Osrednjeslovenska regija (Slovenija) vključene v program le kot mejne regije, ki sodelujejo v projektih, kar pomeni, da je nastale izdatke pri uvajanju dejavnosti ali delov dejavnosti v sosednjih območjih NUTS III mogoče financirati s pomočjo sredstev ESRR, kar lahko znaša največ 20 % zneska dodeljenih programov. Skupnost je preko ESRR namenila za razvoj približno 67 milijonov €. (Regionalna politika, Program čezmejnega sodelovanja ...)

Čezmejno območje sodelovanja se prekriva tudi s ciljnim območjem PRP 2007–2013, financiranim s sredstvi ESKRP, zato je potrebno poskrbeti za usklajevanje. Načeloma je dvojno financiranje preprečeno s tem, da so za proces svetovanja in izbora projektov, ki so potencialno upravičeni za čezmejno sodelovanje ali PRP, zadolženi isti organi oblasti, kar velja tudi za projektna območja, kjer si strukturna sklada ESRR in ESKRP prizadevata za relativno podobne cilje.

Zaradi različnih finančnih predpisov evropskih skladov ESKRP in ESRR je med procesom izvajanja potrebno zagotoviti izvedbo promocijskih dejavnosti in hkrati zagotoviti, da ne pride do prekrivanja dejavnosti. (Operativni program, Čezmejno sodelovanje ..., 2007: 64)

Sredstva ESRR se delijo po prednostnih nalogah; osnovni v dveh strateških nalogah, kot tretja naloga je predstavljena tehnična pomoč. Kot horizontalne teme, orodja in načela vsebujejo poglavja: Razvoj človeških virov, Mreženje, Inovativnost; Informacijska in komunikacijska tehnologija; Trajnostni razvoj, Enake možnosti.

Horizontalne teme, orodja in načela: Razvoj človeških virov, Povezovanje, Inovativnost	
Informacijska in komunikacijska tehnologija	
Trajnostni razvoj, Enake možnosti	
<u>Prva prednostna naloga:</u>	<u>Druga prednostna naloga:</u>
KONKURENČNOST, ZNANJE IN GOSPODARSKO SODELOVANJE	TRAJNOSTEN IN URAVNOTEŽEN RAZVOJ
Razvoj malih in srednje velikih podjetij	Upravljanje z naravnimi viri
Turizem	Okolje in energija
Okvir na znanju temelječega gospodarstva	Razvoj naselij in regionalni razvoj
Tematska prednostna področja	Socialni in kulturni razvoj
<u>Tretja prednostna naloga:</u> TEHNIČNA POMOČ	

(Operativni program, Čezmejno sodelovanje ..., 2007: 47)

3.2.1 Opis horizontalnih tem, prednostne naloge OP

Razvoj človeških virov

Človeški viri predstavljajo ključni element za celotno strategijo programa, v katere je potrebno vložiti veliko naporov, da lahko dosežemo napredek. Na razvoj človeških virov ne gledamo kot na strateško področje dejavnosti kot tako, ampak kot na strateško orodje, ki krepi in podpira tudi druga področja dejavnosti, zajeta v prednostnih nalogah programa. Neposredni cilji dejavnosti človeških virov bodo definirani in izvedeni znotraj posameznih projektov. Poseben poudarek je na ženskah in depriviligiranih skupinah.

Povezovanje

Cilj povezovanja je izmenjava informacij in izkušenj, sodelovanje pri čezmejnih prireditvah ter usklajevanje skupnih strategij. Povezovalne dejavnosti morajo biti povezane s konkretno vsebino projekta. Vzpostavitev tematskih sektorskih in medsektorskih mrež in partnerstev bistveno vpliva na izboljšanje razvoja pri izvajanju čezmejnih projektov na različnih področjih; sodelovanje med naselji in občinami – regijami, izobraževanje in usposabljanje, spodbujanje zdravega načina življenja in drugo.

Inovativnost

Pridobiti inovativne vidike, zlasti na ravni projekta, je naloga inovativnosti. Inovativnost je trajna naloga. Operativni program bi moral spodbujati spremembe standardnih rešitev. Potrebno je sodelovanje raziskovalnih institucij. Vključiti je potrebno prenavo in nadgradnjo obstoječih rešitev ter uporabo dobrih praks. Inovativnost vzporedno sodeluje z dejavnostmi človeških virov.

Informacijska in komunikacijska tehnologija

Je eno od horizontalnih orodij, kot pomoč za doseganje prednostnih ciljev.

Trajnostni razvoj

Prednostni cilji so varovanje kakovosti življenja, kakovosti naravnih, socialnih in kulturnih virov. Velik pomen imajo čezmejni ukrepi, ki so usmerjeni v varovanje naravnih virov, zdravstveno varstvo, usklajevanje ukrepov za varstvo okolja, revitalizacijo vasi in naselij. V praktični izvedbi bodo na področju skupnih razvojnih projektov in novih tehnologij igrale pomembno vlogo težave s trajnostjo, še posebej uporaba obnovljivih energij.

Enakost med spoloma in enake možnosti

V okviru OP se zagotavlja položaj enakosti moških in žensk ter preprečuje vsakršna diskriminacija na osnovi spola, rase ali narodnosti. Nadzor politike bo izveden v vseh stopnjah programa in realizaciji projektov. Pojem enakosti med spoloma ni ločen od ostalih konceptov programa. S pobudo sodelovanja različnih sektorjev lahko ustvarimo nova delovna mesta za ženske (Operativni program, Čezmejno sodelovanje ..., 2007: 47–50)

3.2.2 Prva prednostna naloga: Konkurenčnost, znanje in gospodarsko poslovanje

Dvig konkurenčnosti Evrope in inovativnost sta pomembni zahtevi iz Lizbone. Dobre priložnosti za delo s pomembnim potencialom predstavljata širjenje območja sodelovanja in zviševanje sredstev. Pomembno je vključevanje ključnih ustanov iz osrednjih območij, ki naj vključujejo in motivirajo udeležence na regionalni ravni.

Cilji:

- ❖ podpora čezmejnega razvoja industrije in sektorja malih in srednje velikih podjetij;
- ❖ prispevek k povečanju ravni čezmejnega tehnološkega razvoja, s poudarkom na kompetentnih področjih;
- ❖ izboljšanje ravni znanja in usposobljenost zaposlenih;
- ❖ pospeševanje razvoja čezmejnega turizma z izboljšanjem mednarodne prepoznavnosti in razvojem mednarodne prepoznavnosti in razvojem čezmejnih paketov in turističnih ciljev;
- ❖ izboljšanje konkurenčnosti lokacij, vključitev v čezmejni okvir;
krepitev pristopa čezmejne integracije predvsem na podeželjskih območjih in njihovega potenciala na področju proizvodne industrije, turizma, kmetijstva, predelave hrane in drugih.

Upravičenci – ključni soudeleženci:

- ❖ zasebne in javne ustanove za podporo podjetij (tehnološki parki, inkubatorji, znanstveni centri);
- ❖ podjetja, grozdi in mreže;
- ❖ državne, lokalne in regionalne oblasti;
- ❖ raziskovalne ustanove;
- ❖ univerze in srednje šole, usmerjene v tehnologijo in gospodarstvo;
- ❖ turistične ustanove, agencije;
- ❖ lokalne in regionalne razvojne organizacije;
- ❖ organizacije in ustanove za usposabljanje in izobraževanje;
- ❖ ustanove in organizacije, ki predstavljajo gospodarske in družbene interese zaposlenih, delodajalcev, mest ali občin.

(Operativni program, Čezmejno sodelovanje ..., 2007: 50–54)

3.2.3 Druga prednostna naloga: Trajnosten in uravnotežen razvoj

Naloga ima svojstveno strategijo razdeljeno po področjih. Za pojme, kot so ohranjanje naravnih virov, ohranjanje okolja, uporaba obnovljivih energetske virov, je potrebno večje ozaveščanje prebivalstva, potrebno je prenašati strokovno znanje na širše potenciale. Problematike emisij, ohranjanje voda, ravnanje z odpadki so zelo aktualne problematike, ki se rešujejo z dovolj veliko mero znanja in primerno tehnološko rešitvijo. Na raznih področjih so precejšnje možnosti za sodelovanje, razvoj partnerstev, oblikovanje sinergij in to so ključna vodila do kakovostnega razvoja in izvajanja projektov. Turistični potencial je potrebno povečati s podporo čezmejnih partnerstev in povečanjem programskega območja ozemlja. S temi koraki se bodo povečale možnosti za zaposlovanje. Glavni dejavnik za uspeh je aktiviranje ljudi, spodbujanje povezav in pospeševanje razvoja storitev.

Cilji:

- ❖ prispevanje k čezmejnemu ohranjanju naravnih virov;
- ❖ spodbujanje energetske učinkovitosti in povečane rabe obnovljivih energetske virov;
- ❖ prispevanje k učinkovitemu čezmejnemu upravljanju okolja;
- ❖ podpora izboljšanja dostopnosti mejnih območij in spodbujanje prostorskega in regionalnega razvoja;
- ❖ krepitev čezmejnega sodelovanja na lokalnih in regionalnih ravneh;
- ❖ krepitev kulturne identitete in izkoriščanje kulturnega potenciala mejnih območij;
- ❖ prispevanje k izboljšanju kakovosti življenja in povezav med mesti in podeželjem.

Upravičenci:

- ❖ lokalne, regionalne in državne oblasti in organizacije;
- ❖ podjetja, grozdi in mreže;
- ❖ ustanove in organizacije na področju varstva narave in okolja;
- ❖ ustanove in organizacije na področju obnovljive energije, kulture, zdravja, medicine, izobraževanja in usposabljanja, razvoja, turizma, športa;
- ❖ raziskovalne ustanove, univerze in srednje šole;
- ❖ lokalne in regionalne razvojne organizacije;
- ❖ organizacije in ustanove za usposabljanje in izobraževanje.

(Operativni program, Čezmejno sodelovanje ..., 2007: 55–60)

Ker se OP Slovenija-Avstrija 2007-2013 v glavnem osredotoča na mehke dejavnosti, kot je vzpostavitev mrež sodelovanja in struktur med različnimi udeleženci, z namenom izmenjave izkušenj in znanja na obeh straneh meje. Program dopolnjuje cilje, ki jih predvideva OP ESRR. Horizontalne teme OP Slovenija – Avstrija 2007–2013 ustrezajo prednostnim nalogam OP ESRR. Ena od pomembnejših prednostnih nalog OP ESRR je tudi informacijska in komunikacijska infrastruktura. Za zagotavljanje širokopasovnih internetnih povezav se izvajajo alternativne rešitve gradnje odprtih omrežij, do katerih imajo dostop vsi operaterji. Projekt se bo izvajal na področju celotne države, poudarek pa bo na pospešeni gradnji širokopasovnih omrežij v manj razvitih regijah ter predvsem na podeželju.

(Operativni program, Čezmejno sodelovanje ..., 2007: 66)

3.3 AVSTRIJSKI PROGRAM RAZVOJA PODEŽELJA 2007–2013

V nadaljevanju sta posebej predstavljena avstrijski program razvoja podeželja in posebej OP spodnje Avstrije.

Glavni poudarek avstrijskega programa razvoja podeželja je na večanju konkurenčnosti kmetij. V Avstriji že namenjajo posebno pozornost pobudam za vlaganje v inovativne kmetije, spodbujanju razvoja človeških virov in spodbujanju upravljanja izobraževanja, usposabljanja in znanja. Dodatna glavna tema programa je gozdarstvo. Pomemben poudarek je tudi na spodbujanju razvoja gorskih območij in na programu Österreichisches Programm für eine umweltgerechte Landwirtschaft (v nadaljevanju ÖPUL). Z namenom, da bi povečali raznolikost kmetijskega gospodarstva, so predvideni širše zastavljeni ukrepi, ki presegajo področje kmetijstva in medsektorske pobude za panoge in regije. Po drugi strani pa iniciativa LEADER podpira čezmejne razvojne pobude v manjših izbranih območjih, predvsem okrepitev turistične ponudbe tistega dela podeželja, ki ne spada pod osrednja turistična območja.

Avstrija v PRP združuje svoje moči in določa prednostne naloge programa, razdeljene po oseh za spodbujanje konkurenčnosti kmetijskih gospodarstev;

- ❖ V osi 1 so prednostne naloge pobude za investicijsko pomoč za inovativne kmetije, pomoč človeškim virom ter spodbujanje upravljanja izobraževanja, usposabljanja in strokovnega znanja. Prednostna naloga se usmerja tudi v gozdarstvo.

- ❖ V 2. osi programa so zagotovljene subvencije za gorska območja, ÖPUL pa je prednostna naloga še naprej.
- ❖ Raznovrstni ukrepi osi 3 presegajo področje kmetijstva; medsektorske pobude za različne panoge.
- ❖ Os 4 je namenjena integraciji programa LEADER+.

(Operativni program, Čezmejno sodelovanje ..., 2007: 64)

3.3.1 Avstrijski program za cilj regionalne konkurenčnosti

Izvajajo se trije OP, na deželnih ravneh; eden za cilj Iztekanje (Phasing Out) (Gradiščansko) in dva za cilj Regionalna konkurenčnost (avstrijska Koroška, avstrijska Štajerska). Omenjeni programi temeljijo na regionalnih strateških dokumentih, ki so bili sestavljeni že prej, in sicer glede na posamezni sektor ali v širšem smislu. Na splošno je opaziti visoko raven skladnosti, še posebej v prvi prednostni nalogi OP čezmejnega sodelovanja Slovenija – Avstrija (Konkurenčnost, znanje in gospodarsko poslovanje), saj se vsi od omenjenih avstrijskih programov osredotočajo na regionalno konkurenčnost, inovativnost ter spodbujanje malih in srednje velikih podjetij. Po drugi strani pa je treba komplementarnost teh programov bolj natančno opredeliti in jo med izvajanjem tudi nadzorovati, da bi se tako izognili prekrivanju in preprečili dvojno financiranje. Program Iztekanje (Phasing Out) je bilo potrebno do potankosti uskladiti z OP čezmejnega sodelovanja Slovenija – Avstrija in se tako izogniti dvojnemu financiranju. Program regionalne konkurenčnosti na avstrijskem Koroškem je jasno usmerjen v podjetja, posebna pozornost je namenjena krepitvi raziskovalnih in razvojnih dejavnosti. Program regionalne konkurenčnosti avstrijske Štajerske pa se osredotoča na avstrijski del dejavnosti, čezmejnimi vidikom pa se posveča OP čezmejnega sodelovanja Slovenija – Avstrija. (Operativni program, Čezmejno sodelovanje ..., 2007: 65)

Poudarek:

Evropska politika skuša programe čezmejnega sodelovanja umetno združiti. Vzpostavljajo se skupne strukture upravljanja programa in njegovega spreminjanja. V primeru Slovenija – Avstrija zasledimo pomanjkanje skupnega odločanja in upravljanja. Avstrijska stran razvija naloge na področju ekonomskega razvoja, turizma in okolja. Slovenski vzorec financiranja daje prednost ekonomskemu razvoju in okolju. Slovenski in Avstrijski program razvoja podeželja sta si dokaj podobna, se pa pojavijo razlike znotraj programov. Cilji prednostnih

nalog bi morali biti med upravičenci bolj zaželeni, zelo pomembno je vključevanje večjih ustanov in regionalne, lokalne oblasti. Ti bi morali vključevati in povezovati še druge upravičence kot so mala podjetja, razne agencije in ostale.

Tako slovenski kot avstrijski PRP imata glavni poudarek v obdobju 2007-2013 na večanju konkurenčnosti kmetij. Oba programa imata opredeljene 4 osi, ki so si razvojno podobne. Slovenija se v prvi osi usmerja v konkurenčnosti kmetijskega in gozdarskega sektorja. Avstrija v prvi osi že ozko usmerja, opredeljuje pobude za inovativne kmetije, opravljajo izobraževanje, usposabljanje strokovnega znanja. Tukaj se že vidi razlika razvijanja. Slovenski program je usmerjen splošno, avstrijski program pa v točno določene kmetije. Razvijajo inovativne kmetije, pri nam lahko tukaj navedem problem prevzema kmetij s strani mladih med kmeti in splošnega zavedanja o pomenu pravočasne predaje kmetij. Uresničitev inovacij brez znanja, praktičnih napotkov starejših kmetovalcev in strokovnjakov je težje in te osnove pri naših kmetih manjka. Avstrija v 2. osi zagotavlja subvencije samo za gorsko območje. V Sloveniji se istočasno usmerjamo v izboljšanje okolja, podeželja in spodbujanje okolju prijaznih kmetijskih praks. Slovenci znotraj 3. osi iščemo izboljšanje zaposlitvenih možnosti in kakovosti življenja na podeželju. Avstrijski program se tukaj začne širiti, ukrepi 3. osi presegajo področja kmetijstva, spodbujajo se medsektorske pobude za širše panoge. Razvoj 4. osi imamo oboji program Leader, kjer se razvijajo in ustvarjajo pobude na lokalni ravni.

4 RADLJE OB DRAVI

Osrednji del naloge predstavlja poglavje Radlje ob Dravi. V nadaljevanju sledi kratka predstavitev mesta Radlje, kje leži sam kraj, povzeta je zgodovina in omenjena je pomembnost mesta za okoliške vasi.

Predstavljena je istoimenska občina – Občina Radlje ob Dravi; ta spada pod Koroško regijo in zajema 14 naselij. Pripisano je nekaj statistike, ki se v nadaljevanju naloge primerja s statistiko avstrijskih občin.

Glavno analizo sestavljajo vključeni projekti, izdelani v Občini Radlje ob Dravi v zadnjih desetih letih. Predstavljenih je 9 projektov, ki so bili izdelani s pomočjo dodatnih Evropskih sredstev.

Ker je Občina Radlje ob Dravi robna občina regije, ima nekaj lastnosti, ki vplivajo na gospodarski in socialni razvoj, povezanih predvsem z ozemeljsko izključenostjo. Dodatno je opisana izključenost območja znotraj regije in posebno podpoglavje je namenjeno spodbudam, ki bi pripomogle k boljšemu razvoju na podeželju.

Podpoglavje Sosednje avstrijske občine zajema statistiko štirih sosednjih občin in statistiko avstrijske Štajerske. Tako smo dobili razlike in potreben pregled podatkov za opisano analizo.

4.1 Mesto Radlje ob Dravi

V širšem delu Dravske doline med Dravogradom in Mariborom, tik ob meji z Avstrijo, leži mesto Radlje, ki ima zelo lepo geografsko lego na nadmorski višini okoli 370 m. Na eni strani ga obdajajo hribi Kozjaka, na drugi strani hribi Pohorja, ki so poraščeni z najlepšimi gozdovi v Sloveniji. Radlje ob Dravi je v uradnih zapisih prvič omenjeno že pred več kot 850 leti. Dravska dolina je imela od 19. stoletja dalje pomembno vlogo. Skozi njo so speljali cesto, leta 1863 pa je bila zgrajena železnica Maribor – Celovec, ki je povzročila propadanje tovarništva in splavarjenja. Dolina se tukaj razširi, splošni pogoji za razvoj industrije so ugodnejši. Sam kraj pa je kljub mnogim spremembam obdržal svojo trško podobo, trenutno nekoliko prenovljeno, a posrečeno vpeto v prvotno okolje. Za mnoga bližnja naselja so Radlje ob Dravi tudi pomembno poslovno središče. Danes mesto Radlje občanu ne ponuja zgolj življenjskega prostora, ampak je tudi mesto, kjer lahko občani uresničujejo svoje različne interese. Je moderno mesto, ki se zaveda svojih korenin in na vse mogoče načine želi uskladiti staro z modernim. (Občina Radlje ob Dravi)

4.2 Občina Radlje ob Dravi

Občina Radlje ob Dravi spada pod Koroško pokrajino oz. Koroško regijo. Občina predstavlja območje 14 naselij (Brezni Vrh, Dobrava, Radelca, Radlje ob Dravi, Remšnik, Spodnja Orlica, Spodnja Vižinga, Sv. Anton na Pohorju, Sv. Trije Kralji, Št. Janž pri Radljah, Vas, Vuhred, Zgornja Vižinga, Zgornji Kozji Vrh) na površini slabih 94 km², ima 1524 hišnih števil, 2059 gospodinjstev in 9904 prebivalcev. Na območju je registriranih 264 gospodarskih družb, v katerih je zaposlenih 1795 ljudi. Povprečna mesečna plača bruto junij 2007 je znašala 925,3 €. Avgusta 2007 je bila stopnja registrirane brezposelnosti 9,9 %, kar je za 2,5% več kot slovensko povprečje. Radlje ima bogato kulturno dediščino in številne naravne danosti, turistu lahko marsikaj ponudijo. Razpolagajo s 67 ležišči, leta 2007 so zabeležili 1867 domačih in 2172 tujih turistov, vsako leto pa število turistov narašča. (Dokument identifikacije investicijskega projekta, 2008: 7)

4.3 Razvoj v občini Radlje ob Dravi

Pod drobnogled smo vzeli programe, izdelane v Občini Radlje ob Dravi v zadnjih desetih letih. Analizirali smo samo programe, ki so bili dodatno sofinancirani s evropskimi sredstvi, s sredstvi iz strukturnih skladov ali Kohezijskega sklada.

V obdobju pred 2007 so se koristila sredstva v okviru programa PHARE 2000 iz Sklada za male projekte za čezmejno sodelovanje med Slovenijo in Avstrijo. Za obdobje 2007 in do danes pa smo opisovali projekte, ki so bili sofinancirani iz strukturnih skladov, iz Kohezijskega sklada ali drugih Evropskih sredstev.

Pred 2007:

- ❖ Razgledni stolp sv. Pankracij;
- ❖ Vodna učna pot Dobrava;
- ❖ Tržnica Radlje.

Obdobje 2007 – 2013:

- ❖ Vodna učna pot Vuhreščica;
- ❖ Drava kot priložnost;
- ❖ Poslovna cona Radlje ob Dravi;
- ❖ Mrežni inkubator podjetnikov Koroške;
- ❖ Odvajanje in čiščenje odpadnih voda.

Prihodnje obdobje:

- ❖ Svet gozdnih doživetij.

4.3.1 Razgledni stolp sv. Pankracij

Območje: Cerkev sv. Pankracij, Remšnik – Oberhaag

Nosilec: Občina Radlje ob Dravi

Vrednost projekta: 66.066,00 €

Viri financiranja: 72,75 % sofinanciranih sredstev – 48.066,00 € iz Sklada za male projekte, Slovenija/Avstrija

80 % predplačila + ostalih 20 % predvidenega končnega plačila

27,25 % lastna sredstva občine – 8.678,44 €

(Podpis pogodbe Phare z izvajalcem št. 333-2/98-02, 2002)

Opis: Namen projekta je izboljšanje turistične ponudbe Male evropske Regije Sv. Pankracij ter nadgradnja sodelovanja lokalnih skupnosti. Opravile so se posodobitve in sanacija razglednega stolpa na zvoniku cerkve Sv. Pankracija. Ciljne skupine projekta so turisti – pohodniki, kolesarji, romarji, umetniki in ustvarjalci ter drugi animirani obiskovalci. Cerkev ima dolgo zgodovino, zgrajena je bila pred letom 1490. Stoji nadmorski višini 900 m. Zanimivost cerkve je zvonik, na katerem je od leta 1935 za potrebe turizma urejen razgledni stolp. Po prenovi se vzpenjamo do razgledne ploščadi po krožnih kovinskih stopnicah. Sv. Pankracij je povezovalec obeh narodov in kultur, vezanih na to območje. Z obnovo zvonika, razglednega stolpa, okolice in zaradi nočne osvetlitve cerkve bo tej znameniti cerkvi in turistični točki vrnjen ponos, ki ga je imela stoletja nazaj. Okolica cerkve je poraščena z gozdom, razgledna ploščad pa dvigne pogled na jug do bogato poraščene Pohorja, na zahodu se vidi vse do gričev, ki se začno spuščati proti Mariboru. V nasprotno smer pa se vidi globoko v Avstrijo. Na obzorju

se prepoznajo obrisi Gleinalp, Schöckel hrib Gradca, proti Kreuzbergu dvigajoči hribi so gosto poseljeni z vinogradi južnoštajerskega področja. V navadi so vsakoletni tradicionalni shodi in dvojezične maše, ki so zelo obiskane z obeh strani. (Zatyko, H., Kresnik, A., 2003)

4.3.2 Vodna učna pot Dobrava

Območje: Dobrava

Nosilec: Kulturno, športno in turistično društvo Dobrava

Vrednost projekta: ni podatka

Viri financiranja: ni podatka, večina prostovoljno delo krajanov

Opis: Od leta 2005 do 2007 so člani kulturnega društva Dobrava in ostali Dobrčani s prostovoljnim delom ter v lastni režiji pričeli z urejanjem poti ob reki Dravi z namenom, da bi jo lahko koristili za svoje sprehode in ogleda. Opravili so čistilne akcije, izkopali in utrdili pot, naredili stopnice, zaščitne ograje, obnovili mlake, naredili viseč most, obnovili kapelico in uredili njeno okolico ter čolnarno. Pot ob reki so opremili še z informativnimi in učnimi tablami, na katerih so izpostavili naravne značilnosti območja. Pot je dolga 4 km in je kondicijsko srednje zahtevna. Povezuje se z Ribnikom Reš, ki je del Krajinskega parka Radlje. Pri projektu gre za vzpodbujanje občanov k rekreaciji, ohranjanju narave, na Vodni učni poti potekajo razni seminarji, naravoslovni dnevi. Učna pot je pomembna za razpoznavnost kraja Dobrava in Občine Radlje ob Dravi širši javnosti. (Vovk, A., Jurač, V., 2007)

4.3.3 Tržnica Radlje

Območje: center Radlje ob Dravi

Nosilec: Občina Radlje ob Dravi,

Partner avstrijska občina Grossradl

Vrednost projekta: 34.699,90 €

Viri financiranja: 74,99 % sofinanciranih sredstev – 26.021,46 € iz Sklada za male projekte, Slovenija/Avstrija 2002

80 % predplačila + ostalih 20 % predvidenega končnega plačila

25,01 % lastna sredstva občine – 8.678,44 €

(Pogodba o donaciji zunanje pomoči evropske skupnosti, št. 333-3/04-08, 2004)

Opis: S projektom se je želelo ponovno vzpostaviti prostor in organizirati prodajno mrežo za trgovanje obrtnikov in kmetov z obeh strani meje ter spet obuditi spomin na tradicijo, ki sega v čase nekdanjih srednjeveških sejmov. Rezultati projekta vplivajo na popestritev turistične ponudbe območja in izboljšanje predvsem izkupička od dnevnih obiskovalcev. Projekt se loteva skupnih problemov obmejnih regij, spodbuja zagonske dejavnosti čezmejnega značaja, ki vključuje elemente lokalnih »dobrih praks« in »vzornih modelov«. Tržnica bo prispevala k povečanju prepoznavnosti programov čezmejnega sodelovanja in bo spodbujala k pospešenemu sodelovanju, prenosu izkušenj in znanja na nove ciljne skupine in na nova področja delovanja. (Pogodba o donaciji zunanje pomoči evropske skupnosti, št. 333-3/04-08, Občina Radlje ob Dravi)

Iz končnega poročila »Projekt Tržnica Radlje« obdobje dec. 2004 – avg. 2005 je razvidno, da je v projekt bilo vključenih 13 kmetov in obrtnikov, 7 kmetov je bilo v fazi pridobivanja registracije dopolnilne dejavnosti na kmetiji. Izdana je bila dvojezična brošura »Tradicionalno čezmejno trgovanje«, natisnjenih 5000 izvodov. Tržnica deluje s 6 stojnicami in je odprta ob sredah, petkih in sobotah v dopoldanskem času, v primeru potrebe pa tudi druge dni. Projekt ja nadgradil čezmejno sodelovanje, oblikovanje ter izvedbo projektnih predlogov tudi na ostalih področjih – razširjeno partnerstvo. Rezultati projekta so bili pozitivno sprejeti. (Končno poročilo, Tržnica Radlje, 2005)

4.3.4 Vodna učna pot Vuhreščica

Območje: Vuhred

Nosilec: Občina Radlje ob Dravi

Vrednost projekta: 3.065,11 €

Viri financiranja: 70 % sofinanciranje sklada Helios za ohranjanje
čistih voda – 2.145,58 €
sredstva občine 30 % – 919,53 €

Opis: Projekt je bil končan leta 2008, predstavljen v okviru 600. obletnice prve omembe kraja Vuhred. Slovesno so predali namenu novo Vodno učno pot Vuhreščica s pešpotjo in dve obnovljeni vaški koriti. Obnova korit je del projekta, ki je bil sofinanciran v okviru Heliosovega sklada za ohranjanje čistih slovenskih voda. Vodna učna pot je bila postavljena po zgledu podobne učne poti, ki so jo med leti 2005 in 2007 uredili v sosednjem kraju Dobrava, na drugi strani reke Drave. Tako se danes obe poti tematsko povezujeta in prehajata ena v drugo. Namenjeni sta vsem, ki imajo odgovoren odnos do narave in čistega okolja ter šolarjem kot tematska učilnica v naravi, širše gledano pa je to dobra predstavitev in prepoznavnost kraja, ki privablja okoliške in daljne obiskovalce. (Vovk, A., Jurač, V., 2008)

4.3.5 Drava kot priložnost

Območje: Občine: Radlje ob Dravi, Muta, Dravograd, Podvelka in Vuzenica

Nosilec: Občina Radlje ob Dravi

Vrednost projekta: 1.251.706,00 €

Viri financiranja: nepovratna sredstva EU iz ESRR
625.000,00 €, lastna sredstva občine Radlje ob Dravi
348.654,00 €, ostali del ostale občine

Opis: Projekt povezuje lokalne skupnosti zgornje dravske doline, s tem, ko bo med njimi vzpostavil promet po Dravi oz. splavarsko relacijo. Na vseh lokacijah ob Dravi se bodo uredili zalivi s privezom, do lokacije ureditev cestnih priključkov, parkirna mesta. Ob izlivu Radeljskega potoka je ob pomolu urejeno tudi naravno kopališče s športnimi površinami ter manjši objekt za potrebe turistične ponudbe in za druge prireditve. Pomoli bodo še na Muti ob izlivu reke Bistrice v bližini rotunde sv. Janeza, v Vuzenici ob izlivu potoka Cerkvenica v bližini parka in kulturnega doma, v Breznu

nasproti cerkve, v Gorčah pri kmetiji Renner v bližini prostorov za piknike ter v Vuhredu pri izlivu Vuhreščice. V Radljah ob Dravi se je uredila lokacija ob izlivu Radeljskega potoka pri Ribniku Reš. Vključuje se Vodna učna pot Dobrava. Ta projekt je dodal nove turistične produkte in storitve, ki so nujno potrebni za ožvitev resnega turizma. (Dokument identifikacije investicijskega projekta, 2008: 23)

Septembra 2007 se je položil temeljni kamen pri Ribniku Reš za izvedbo projekta. Formalno je nosilec in investitor projekta občina Radlje ob Dravi, občine Podvelka, Muta, Vuzenica in Dravograd pa so soinvestitorji oziroma partnerji v projektu. V začetku aprila 2010 je občina Radlje začela postopek naročila male vrednosti za Obveščanje javnosti v okviru projekta Drava kot priložnost. Pričakovani so rezultati: vsaj 70 % lokalnega prebivalstva seznaniti s projektom in možnostjo koriščenja le-teh, vsaj 10 % slovenske javnosti seznaniti z naravnimi bogastvi zgornje dravske doline in njeno turistično ponudbo, vsaj polovica lokalnega prebivalstva naj bi v naslednjem letu koristila katero od pridobitev projekta Drava kot priložnost, izdelati predstavitveno brošuro s predstavitvijo vseh šestih lokacij, vzpostaviti predstavitveno spletno stran. Predvideni terminski plan še ostalih del projekta: podpis pogodbe za obveščanje javnosti 4/2010, aktivnosti ob zaključku del na objektih in pomolih 6/2010, v celoti zaključek projekta september 2010, izvajanje storitev obveščanja javnosti do 9/2011. (Sklep o začetku postopka oddaje JNMV, 2010)

4.3.6 Poslovna cona Radlje ob Dravi:

Območje: V poslovni coni Radlje ob Dravi v velikosti 14.46 ha

Nosilec: Občina Radlje ob Dravi

Vrednost projekta: 622.204.00 €

Viri financiranja: sofinanciranje iz ESRR 300.000,00 €,
lastna sredstva občine Radlje ob Dravi 322.204,00 €

Opis: Predmet operacije je bila prenova in saniranje degradiranega območja, namenjenega gospodarskemu razvoju v poslovni coni Radlje. V letu 2007 se je dopolnil prostorski plan s širjenjem Obrtno industrijske cone Radlje, locirane na Radeljskem polju ob regionalni cesti Radlje – Vuhred v Poslovno cono Radlje. V območje so umeščeni novi industrijski, proizvodni, skladiščni, poslovni in podobni

obrati. Aprila 2009, je bilo izvedeno javno naročilo izgradnje komunalne infrastrukture, toplovoda in javne razsvetljave. Konec septembra 2009 je bila zaključena investicija komunalne infrastrukture v poslovni coni Radlje ob Dravi. Znotraj zaokroženega komunalno urejenega območja so se uredila zemljišče, ki zagotavljajo nadaljnji ekonomski razvoj delujočih družb in omogočajo novim družbam oz. gospodarstvu vstop v območje poslovne cone Radlje ob Dravi.

(Proračun občine Radlje ob Dravi – III. del)

4.3.7 Vzpostavitev mrežnega podjetniškega inkubatorja Koroška

Območje: Občine: Radlje ob Dravi, Ravne na Koroškem, Dravograd in Mestna občina Slovenj Gradec ter RRA – Koroška d. o. o.

Radlje ob Dravi: 1. faza stavba Stroj, 2. faza v Poslovni coni

Nosilec: RRA – Koroška d.o.o.

Vrednost projekta: 1. faza 1.308.469,00 €

2. faza 4.554.320,00 €

Viri financiranja: za občino Radlje:

1. faza skupaj 353.429,00 €

Lastnih sredstev 141.372,00 €, nepovratnih EU sredstev 212.057,00 €

2. faza skupaj 670.000,00 €

Lastnih sredstev 268.000,00 €, nepovratnih EU sredstev 402.000,00 €

Opis: Projekt Mreže podjetniškega inkubatorja Koroške zajema vzpostavitev, izgradnjo in upravljanje. Projekt se bo izvajal v 2 fazah. V 1. fazi sodelujeta občini Radlje ob Dravi in občina Ravne na Koroškem, projekt se bo zaključil konec leta 2010. Omogočil bo pomoč novim podjetjem in ustvarjanje podperne infrastrukture ter možnosti novih zaposlitev v regiji. Mreže podjetniškega inkubatorja Koroške za Radlje se bo vzpostavil v središču Radelj ob Dravi - stavba Stroj. Urejenih je 13 prostorov za inkubiranje z cca 27 m² površine na podjetnika. V 2. fazi – predvidena lokacija je območje poslovne cone Radlje. Izvaja se novogradnja objekta tlorisnih površin 880 m². Druga faza projekta naj bi trajala do leta 2011. Skupaj z inkubatorji v Slovenj Gradcu in v Dravogradu se bo zagotovilo prek 4600m² površin za zagon podjetništva. Projekt je zasnovan tako, da bo omogočal najem poslovnih prostorov pod ugodnejšimi pogoji s subvencionirano najemnino za podjetnike začetnike. (Proračun občine Radlje ob Dravi – III. del)

4.3.8 Odvajanje in čiščenje odpadnih voda

Območje: Občine: Dravograd, Muta, Vuzenica, Radlje ob Dravi, Podvelka in Selnica ob Dravi

Nosilec: Občina Radlje ob Dravi

Vrednost projekta: celotno 1.544.399,00 €

Viri financiranja: za občino Radlje:

Lastna sredstva 421.460,00 € in 175.000,00 € kohezijskih sredstev

Opis: 1. 3. 2006 so občine podpisale Pogodbo o medsebojnem sodelovanju pri projektu. Idejne študije variant z grobo finančno oceno investicij in specifikacijo virov financiranja gradnje. S časovnim načrtom so bile predstavljene na občinskih svetih posameznih občin. Občina Radlje ja na svoji 32 redni seji 2.10. 2006 potrdila varianto izvedbe projekta čiščenja odpadnih voda. Novembra 2007 je bilo izvedeno javno naročilo – izdelava investicijskega programa za pridobitev EU sredstev iz kohezijskega sklada za kanalizacijo, čistilne naprave in vodooskrbo v okviru projekta (vsaka občina posebej). Vloga za pridobitev EU sredstev je bila 26. 11. 2007 oddana na Ministrstvu za okolje in prostor (v nadaljevanju MOP), Ljubljana. V letu 2008 so občine, ki sodelujejo v projektu, izvedle razpis za izdelavo projektne dokumentacije pridobitve gradbenega dovoljenja in projekta za izvedbo, za projekt Odvajanje in čiščenje odpadne vode. Projektna dokumentacija je bila končana februarja 2010 in predana občinam. Trenutno (marec 2010) imajo Občine sklenjen sporazum z MOP za sofinanciranje projektne dokumentacije v višini 50 %, sedaj še čakajo na podpis pogodbe, sledilo bo naročilo izvajalcev. (26. redna seja Občinskega sveta Občine Radlje ob Dravi, 2009)

4.3.9 Svet gozdnih doživetij

Območje: Občine Radlje ob Dravi, Aibl, Eibiswald, in Großradl

Nosilec: /

Vrednost projekta: /

Viri financiranja: /

Opis: Namen občin je ustanoviti društvo, katerega dejavnost bo skupen razvoj projektov in spodbujanje turizma na območju omenjenih občin. Društvo bi pripravilo vso potrebno dokumentacijo za prijavo na razpis z namenom pridobitve nepovratnih

sredstev za realizacijo projekta. Če bodo s prijavo na razpis uspešni, bi lahko projekt uresničili v dveh, treh letih. Omogočili bodo atraktivno ponudbo preživljanja prostega časa v gozdu, ki med drugim vključuje sprehod med krošnjami dreves, vožnjo po toboganu ipd. V občini Aibl je zagotovljeno zemljišče v kraju Sv. Lovrenc, občina Radlje pa ima dogovorjeno sodelovanje s kmetom Odernikom na Sv. Treh Kraljih. (Večer, 2008:23)

V letu 2010 se še zbirajo in iščejo možne lokacije, pripravljajo in dogovarja se še finančna konstrukcija projekta.

Na območju Koroške so aktualni projekti dejavnosti LAS Mislinjske in Dravske Doline (v nadaljevanju LAS MDD), pri katerih aktivno sodeluje tudi Občina Radlje ob Dravi. Sem lahko pripišemo; Koroška hiša, Izdelek s podeželja in Podeželska avantura. Pri projektu Koroška hiša se vključuje arhitekturna značilnost območja, hkrati pa izkoriščanje sodobne okolju prijazne tehnologije. Projekt Izdelek s podeželja povezuje izdelovalce izdelkov domače obrti, ki se jih ponuja na trgu pod eno blagovno znamko. Podeželska avantura je projekt, pri katerem se poudarja sožitje z naravo. Razvija se nove turistične lokacije in programe, kar posledično povečuje število domačih in tujih turistov.

Znotraj nalog OP ESRR se izvaja v občini Radlje ob Dravi informacijska in komunikacijska infrastruktura. Izvaja se gradnja širokopasovne internetne povezave, ki naj bi bila predana v uporabo v letu 2013. V območje te gradnje je vključeno samo podeželje višje ležečih naselij, ker je projekt celotne izgradnje širokopasovne linije za občino to prevelika finančna obremenitev.

Na koncu tega poglavja naj poudarimo, da smo iz obdobja zadnjih 10 let opisali samo 9 programov, ki so izdelani oz. so v izdelavi in pripravi. Poudarjam, da zaradi nastale politike znotraj programov in omejenega občinskega proračuna ostane za izvedbo projektov relativno malo sredstev. Za večje investicije, t. i. »hard« projekte se pojavi pomanjkanje razpoložljivih sredstev, torej bodo še nekaj časa primorani izdelovati finančno manj zahtevne t. i. »soft« projekte.

4.4 IZKLJUČENOST OBMOČJA ZNOTRAJ REGIJE

Povsod se pojavi območje, ki je zaradi svojih lastnosti, najbolj zaradi gospodarskega in socialnega razvoja, prostorsko pogojeno in povezano z ozemeljsko izključenostjo. Dostop ranljivih skupin do zaposlitve in storitev je zato omejen.

Življenjske možnosti prebivalcev so odvisne od njihove umestitve v prostor in na splošno od njihovega življenjskega okolja. Vpliv prostora na tveganje izključenosti je zato zelo velik. Razlike so bolj vidne v mestih v primerjavi z okoliškimi manj naseljenimi območji. To se opazi tudi v občini Radlje ob Dravi, v primerjavi z višje ležečimi okoliškimi vasmi. Proces ločevanja so v mestih povezani z nastajanjem predmestij, kar povzroča propadanje tradicionalnih mestnih središč. Na drugi strani pa podeželjsko prebivalstvo trpi zaradi neugodnega položaja v novih državah članicah, ker so se znotraj regije gospodarske razlike še okrepile.

Pojav obravnavane ozemeljske izključenosti in trpečih družbenih skupin ni ustrezno vključen v prostorske analize, načrtovanje, oblikovanje ukrepov in nasploh v evropsko statistiko. Pravih ustreznih ozemeljskih kazalnikov ni na voljo. Pomembnejše so razlike znotraj regije kot same razlike med regijami. Potreben je drugačen pristop, na mikroregionalni podlagi, usmerjen znotraj regijskih razlik in območjem, ki so najbolj občutljivejša.

Glavni vzrok izključenosti je geografski položaj skupine. S tem mislimo dostopnost do delovnih mest, oddaljenost do centrov mest, nizek dohodek družbe, slaba in draga prometna infrastruktura. Druge značilnosti so še pomanjkanje uspešnega podjetništva, nizka stopnja izobrazbe, posledično visoka brezposelnost, napetost med različnimi socialnimi skupinami, rasizem in ločevanje, pomanjkanje javnih storitev in njihova kakovost.

Izključeno ozemlje ni običajna težava slabo razvitega območja, ni samo na podeželju, lahko je le obrobno območje, območje, na katerem živijo zlasti revne socialne skupine in manjšin in območja, na katerem prihaja do različnih konfliktov.

Prebivalci na podeželju zaradi mobilnosti nimajo dostopa do ugodnosti, ki jo ponuja razvitost mest. Vpliv privlačnosti mest ne prinaša pozitivnih rezultatov, revščina in neustrezna dostopnost infrastrukture pa vse manj priznava potencial podeželskih območij.

Ker evropska statistika neustrezno prikazuje socialne težave, bi bilo potrebno sestaviti vseevropsko analizo z vključenimi kazalniki, ki jih je moč ozemeljsko uporabiti: stopnja aktivnosti, stopnja zaposlenosti, stopnja dolgotrajne brezposelnosti, tveganje revščine, pričakovana življenjska doba in delež oseb z največ osnovnošolsko izobrazbo. (Kladnik, D., Ravbar, M., 2003)

4.5 ZA BOLJŠE PODEŽELJE

Z vstopom Slovenije v EU še bolj izrazito prevzemamo odgovornost za usodo lastnega podeželja. Klasične politike regionalnega razvoja, ki so jih uvajali v sedemdesetih letih 20. stoletja, so težile predvsem k oblikovanju različnih ekonomskih, to je »kompenzacijskih« mehanizmov na področju socialne politike in izenačevanju načinov življenja. Tradicionalni instrument regionalne politike se je pokazal kot nezadosten. Deloma zato, ker ni bilo potrebne koordinacije med ukrepi regionalne in drugih politik, deloma pa zato ker je regionalna politika na podeželju premalo upoštevala razlike med naravnimi razmerami in »negospodarskimi« funkcijami podeželja, denimo demografskimi, socialnimi, kulturnimi, izobrazbenimi, okoljskimi ipd.. V devetdesetih letih je prišlo do poskusov izboljševanja agrarne strukture s pomočjo programov Celostnega razvoja podeželja in obnove vasi (v nadaljevanju CRPOV), ki jih od leta 1991 izvaja MKGP. S pomočjo državne politike so bila postavljena tudi poglobljena izhodišča:

- ❖ varovanje krajevno specifične podobe naselij,
- ❖ ohranjanje privlačnosti naselij,
- ❖ ohranjanje njegovih identifikacijskih vrednot ter
- ❖ izboljšanje stanovanjskih razmer z obnovo in novo namenskostjo obstoječe zgradbene strukture.

Korak naprej in nadgradnja temu procesu je tudi ustanovitev Agencije za regionalni razvoj in Sklada za ohranjanje poseljenosti slovenskega podeželja. Dejavnost obeh ustanov je namenjena predvsem:

- ❖ **Spodbujanju oblikovanja družinskih kmetij:** Družinska delovna sila ima v primerjavi s plačanimi delavci praviloma večji interes za ohranitev in razvoj kmetijskega gospodarstva, ki ga sama obdeluje, zato zdaj v večini industrijskih držav prevladujejo družinske kmetije.

- ❖ **Pospeševanje strukturnih sprememb v kmetijstvu:** Dejavniki, ki bodo odločilno vplivali na razvoj podeželja, so tehnični napredek, splošna gospodarska rast in drugi.
- ❖ **Spodbujanje »vrednostnih sprememb«:** Naraščal bo pomen družbenih in socialnih prvin. Naraščajoča zavest o ekoloških problemih se že odraža v rastočem povpraševanju po storitvah v zvezi z okoljem – varovanje kulturne pokrajine in ohranjanje redkih biotopov in po živilih – pridelanih, predelanih ali izdelanih na okolju prijazen način.
- ❖ **Spodbujanju konkurenčnosti:** Med različnimi proizvodnimi območji se bo konkurenčnost zaostрила. Predvideti je mogoče, da bo v manj ugodnih okoliščinah večji delež kmetov kmetovanje opustil ali pa se preusmeril v dopolnilne dejavnosti. Manjši del kmetov, zlasti tisti s kakovostnimi zemljišči, bo še hitreje povečal svojo zemljiško posest in s tem racionaliziral pridelavo.
- ❖ **Spodbujanje »bipolarizacije« kmečkih gospodarstev:** Razvoj gre v dve smeri, na eni strani v večja kapitalsko intenzivna kmetijska gospodarstva in na drugi strani na manjše kmetijske obrate. Slednji imajo tudi neekonomske razloge. Prva stalno investirajo in skušajo za zmanjševanje stroškov uporabiti nove tehnologije. Manjše kmetije bodo obstajale predvsem zaradi zagotavljanja dopolnilnega dohodka.
- ❖ **Ocenam in vrednotenju bodočega razvoja v Sloveniji:** Zaradi slabega gospodarskega položaja je v kmetijstvu pričakovati povečan odliv zlasti mlade delovne sile iz kmetijstva, še posebno s hribovitih in prometno odmaknjenih območij. Tak razvojni proces bi bil z vidika sprejete razvojne strategije negativen. Bolj sprejemljiv se kaže bipolaren razvoj agrarne strukture.
- ❖ **Pospeševanje funkcijske komplementarnosti in sodelovanja med (majhnimi in srednje velikimi) mesti,** kar pomeni sodelovanje malih mest na (med)regionalni ravni. To je priporočljivo za manjša, sedi podeželskih območij izolirana središča, kjer število prebivalcev stagnira ali celo upada, za mesta v obmejnih območjih, med mestih v sosednjih državah, kar pomeni krepitev gospodarske moči mest oziroma tudi državnih središč.
- ❖ **Vzpostavljanje partnerskih odnosov med mesti in podeželjem,** kar pomeni oblikovanje strategije za oblikovanje pogojev naseljevanja oziroma preprečevanje odseljevanja na podeželskih območjih, vzdrževanje minimalne opremljenosti krajevnih središč.

- ❖ **Diverzifikacija podeželjskih območij**, kar pomeni vzpostavljanje sonaravnega kmetovanja in uvajanje ekoloških standardov.
- ❖ **Enakomernejša dostopnost do dobrin skupnega pomena in do znanja s pomočjo sodobne infrastrukture**, kar pomeni izboljšanje infrastrukture in dostopnosti na tistih območjih, ki so še brez neposrednih povezav z urbanimi območji.
- ❖ **Difuzija inovacij in znanja**, kar pomeni izboljševanje splošne izobrazbene ravni in poklicnih posebnosti depresijskega območja kot sestavni del integrirane razvojne strategije celotnega območja, zagotavljanje minimalnih standardov dostopa do visokih šol in vzpostavljanje razvojno-inovacijskih centrov. Empirične raziskave so pokazale, da je prebivalstvo na slovenskem podeželju v kritičnem povojnem obdobju reagiralo bodisi z izseljevanjem ali pa s pasivnim (po večini neperspektivnim) vztrajanjem v domačem okolju. Za ohranjanje funkcionalnosti podeželskega prostora je velikega pomena ohranjanje stalnih bivališč na podeželju.

Sodobne regionalne politike zahtevajo homogenizacijo podeželja in so povezane z dejavnim iskanjem izhoda iz krize. Navezujejo se na tiste skupine prebivalstva, ki pomenijo aktivni in hkrati inovativni potencial na podeželju. V tej povezavi je uspešna tudi državna pomoč, saj je namenjena mlajšim ljudem, ki strmiijo za napredkom v lastnem okolju in katerih življenjska filozofija je »ekološko in socialno« naravnana. Oblikovati je potrebno takšne razvojne scenarije, ki bodo za razliko od zdaj pasivne sanacije omogočali aktivno sanacijo podeželskih območij z razvojnimi problemi. Pod pojmom pasivna sanacija razumemo nadaljnjo krepitev velikih središč z boljšo infrastrukturno opremljenostjo, s čimer se prebivalce gospodarsko šibkih podeželjskih območij samo »draži«, posredno pa se vzpostavljajo novi emigracijski tokovi. (Kladnik, D., Ravbar, M., 2003: 153-156)

Poudarek:

Kako oceniti, da je obravnavano območje ozemeljsko izključeno in tam trpeča družbena skupina. Ni splošnega modela ocenjevanja. Uporabljajo se prostorske analize, oblikujejo se ukrepi, primerja se evropska statistika. Te ocene niso najbolj primerno in ustrezno merilo. Pozornost moramo bolj usmeriti v razlike znotraj regij, kot same razlike med regijami. Gledamo prebivalce na podeželju, zaradi oddaljenosti nimajo ustreznega dostopa do ugodnosti, ki jo ponujajo mesta. Mesto Radlje ob Dravi predstavlja za okoliška naselja vsesplošni center ponujenih informacij, storitev, trgovin in ostalega. Vendar moramo za

koriščenje tega porabiti precej več časa, npr; da pridemo do trgovine, da pridemo tja, rabimo prevoz. Kjer ni avtobusnih ali drugih prometnih povezav, rabimo avto in v družini, kjer eden od staršev dela, so ostali člani primorani počakati, da se ta vrne iz službe, ali v večini primerov je tako, da se kupi še dodaten avto, ki se rabi le občasno. Tukaj nastanejo dodatni stroški (vzdrževanje, registracija), ki jih prebivalci v mestu nimajo.

Za izboljšanje stanja na podežljskem in odmaknjenem območju se s pomočjo državne politike postavljajo izhodišča kot so: varovanje krajevne podobe naselij, ohranjanje vrednot, privlačnosti naselij in izboljšanje stanovanjskih razmer z novo stanovanjsko strukturo. V radeljski občini prevladuje v odmaknjenih naseljih kmetijstvo. Značilno za naše območje so hribovske kmetije in strnjene zaselke oz. celke. Veliko večji poudarek pri občinskem razvoju bi moral biti v smeri kmetijstva, ki je glavna panoga območja. Omogočati bi morali pospešene spremembe v kmetijstvu; povečati tehnični napredek, spodbuditi konkurenčnost, povečati racionalno pridelavo, povečati varovanje v zvezi z okoljem, se usmerjati v bio pridelavo izdelkov in večati vrednost teh izdelkov. Potrebno je poiskati ukrepe, ki bodo obdržali mlade v teh odmaknjenih območjih, ki bodo spodbujali družinske kmetije in mlade prevzemnike kmetij. Dodatno ustvariti sodelovanje podeželja z mestom, na podeželju omogočiti dostopnost do znanja s pomočjo sodobne infrastrukture in poiskati inovativni potencial na podeželju in izkoristiti državno pomoč, ki je namenjena mladim ljudem, ki strmijo za napredkom v lastnem okolju.

4.6 SOSEDNJE AVSTRIJSKE OBČINE

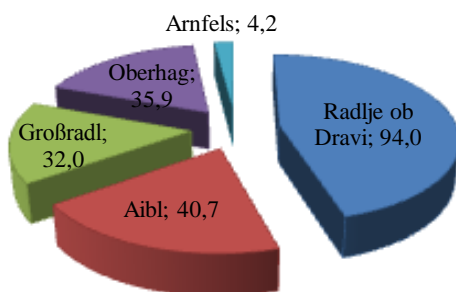
Na Avstrijski strani zajeto območje je del južne Štajerske. Površinsko je večje kot Občina Radlje; zajema 113 km² in ima precej manj prebivalcev - okoli 6500. V analizo smo vključili samo sosednje občine, ki mejijo z občino Radlje ob Dravi; Aibl, Großradl, Oberhaag, Arnfels, podatki so za leto 2008. (Steiermark)

Občina	površina [km ²]	prebivalcev
Aibl	40,7	1521
Großradl	32,0	1505
Oberhaag	35,9	2383
Arnfels	4,2	1100

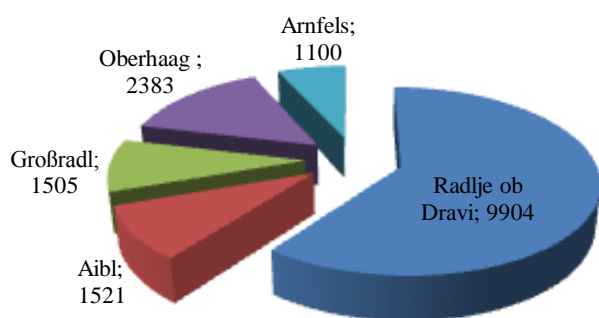
Podatki leta 2006, (Statistik Austria):

Občina	št. zaposlenih	brezposelnost [%]	št. turistov
Aibl	729	2,5	1287
Großradl	752	2,1	/
Oberhaag	1138	1,9	8642
Arnfels	475	3,1	3680

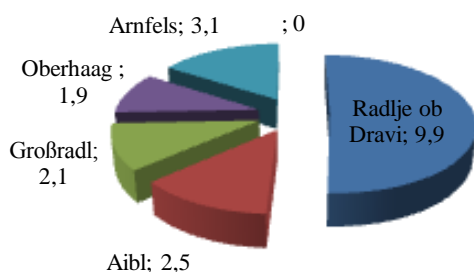
Grafična predstavitev po občinah; površina, število prebivalcev in stopnja brezposelnosti.

Grafikon 1: Površina občin

Grafikon 2: Št. prebivalcev v občinah

Grafikon 3: Brezposelnost v občinah

Zajeto območje zajema štiri občine. Posamezne občine imajo v primerjavi z občino Radlje tretjino površine in v povprečju petino prebivalcev. Te občine lahko primerjamo s krajevnimi skupnostmi v naši občini. Vse te občine imajo urejeno gospodarstvo in socialo. Urejeno imajo šolstvo, varstvo otrok, zdravstvo, gospodarstvo, obrt, trgovine, športne klube, komunalo ... Ker je manj prebivalcev na površino, je organizacijsko lažje izpolniti potrebe posameznikov. Skoraj polovica prebivalcev je zaposlenih, in v povprečju imajo 2,4 % brezposelnost, kar je pod Avstrijskim povprečjem, in precej manj kot v občini Radlje kjer je brezposelnost kar 9,9 %. Kar zajema turističnih obiskov, avstrijska stran privabi bistveno več turistov (gledano na število prebivalcev), kot jih imamo zabeleženih v občini Radlje.

Statistični podatki za Avstrijsko Štajersko:

- ❖ gospodarska rast na Štajerskem je v letih 2003-2008 nad slovenskim povprečjem in tudi najboljša med avstrijskimi deželami;
- ❖ stopnja brezposelnosti, po metodi Mednarodne delovne sile, ki jo uporablja EU, je bila v letu 2008 3,8 % za Avstrijo in 7,0 % za EU in 3,4 % za Štajersko;
- ❖ bruto dohodek za delovna mesta (plačani delavci, razen uradniki, mejni delavci in vajenci) znaša na Štajerskem 2.114 €;
- ❖ Avstrijska Štajerska je prva v turizmu;
- ❖ Štajerska ima 57 % delež gozdov, (največ od vseh pokrajin), je »Grünes Herz Österreichs« (zeleno srce Avstrije);
- ❖ Ima več kot 450 km avtocest in hitrih cest;
- ❖ ima drugi najdaljši dvocevni tunel v Evropi – Plabutschunnel;
- ❖ je vodilna zvezna dežela v Evropi z odstranjevanjem in predelavo odpadkov. 70 % odpadkov se pravilno ločuje, zbira in ponovno predela. Pri recikliranju papirja, stekla, embalaže in kovine je Štajerska na vrhu. (Das Land Steiermark)

Območje avstrijske Štajerske lahko po velikosti primerjamo z velikostjo površine Slovenije. V pomenu razvitosti pa lahko iz zgoraj predstavljenih podatkov sklepamo, da je še vedno velika razlika, katere v Sloveniji ne bomo zelo hitro dosegli in izravnali. Za doseg te ciljev bo potrebno preteči še kar nekaj časa.

Poudarek:

Nazaj na občinski nivo. Avstrija ima drugačni projektni sistem kot mi. Projekte se izbira na drug način. Občinski projekti so pripravljeni le enkrat v programskem obdobju, to je t. i. »Rolling System«, omejitev je samo pogodbeno poraba sredstev. To so projekti, katere predlagajo izvajalci oz. drugi projektni interesi (npr; gradbeno podjetje). Prijavo pregleda občinska komisija, ki odloči ali se projekt odobri ali zavrne. Sledijo dogovori financiranja, možnosti sofinanciranja, izdelajo se potrebne projektne dokumentacije, projekt se izdela in zaključi. Slovenija takega sistema ne more izvajati zaradi proračunskih omejitev. Uporabljamo sistem objavljanja več javnih razpisov, dokler so na razpolago sredstva in dokler se ne porabijo. Zanimanja za čezmejne projekte je kar nekaj na obeh straneh, še več je zanimanja za partnerska sodelovanja pri projektih. Pretekle izkušnje so zelo pomembni faktor

za načrtovanje novih programov. Na naši strani se krajšajo postopki razpisovanja, izborov projektov, poenostavili so se razpisni programi. Od Avstrijcev prevzemamo še upravljalne strukture. V Avstriji so postopki prijave projekta veliko bolj poenostavljeni, potreben je le grobi osnutek projekta, ki ga potrdi ali zavrne komisija, največkrat sestavljena iz dveh oz. treh občinskih članov. Nimajo toliko zamudnega urejanja pisnih dokumentacij, razpisi se rešujejo hitreje, izvajalci del se datumsko bolj držijo načrtov, torej ni časovnih zamikov, struktura dela je časovno bolje urejena. Pojavljajo se še kakšne projektne neznanke, ki jih je potrebno dosledno obravnavati in pri vsem tem se še vedno učimo. Vse skupaj daje pozitivno uspešnosti čezmejnemu sodelovanju, to je težko ocenjevati, ne gre samo za izdelane projekte in porabljenih sredstev, ustvarja se posebna družbena vez, ki je največja vrednost za celo obmejno območje. Avstrija se nam kot bolj razvita ponuja kot idealen partner za sodelovanje. Ta sodelovanja so se že ustalila preko različnih organizacij, agencij, vendar še vedno lahko izboljšamo in intenziviramo potrebno sodelovanje, za dobro obeh strani.

Razliko Slovenija – Avstrija poudarjamo predvsem iz zgodovinskega razloga, kar je zelo vplivalo na vrednostni sistem. V zadnjem stoletju je Slovenija razvila socializem, pojavi se družbena lastnina »vse je naše«. Sočasno Avstrija razvija kapitalizem, kjer raste in nastaja osebna lastnina. Slovensko podežljsko prebivalstvo se je zaradi vse manjše možnosti za preživetje bilo prisiljeno izseliti v mesta in urbana središča, kjer so nastajali veliki industrijski obrati v začetku industrijske dobe, ki so v začetku delali še zelo neefektivno in so zato potrebovali ogromno delovne sile. Grobo se je uničevalo podeželje, manjšala se mu je vrednost, veliko kmetijskih površin so nacionalizirali oz. podržavljali. V tem obdobju se je v Avstriji krepila tradicija, izoblikovala se je arhitektura, raste BDP... Ker je uničevanje v Sloveniji dosegalo dno, so se leta 1991 zgodile velike politične spremembe. 25. junija Slovenija formalno postane neodvisna. Kar je bilo nacionalno, se začne vračati, družbena lastnina začne propadati, državna posestva, zadruga uveljavljajo stečaje, pojavlja se privatizacija. Slovenija se leta 2004 priključi EU in s tem postane njena enakopravna članica. V preteklih letih smo veliko zaostali na svoji samozavesti, zaradi zmedenosti splošne politike, zato je potrebno dvigniti voljo in sposobnost ljudi, da bodo začeli verjeti vase, jim dati širše poglede, jim ustvariti pogled uspeha in vizije.

5 ZAKLJUČEK

Kakovost življenja na podeželju se težko vrednoti. Veliko je prednosti, katerim vrednost manjšajo slabosti, vendar je živeti in uživati na podeželju nekaj posebnega. Na koncu moramo dodati oceno našega dela; še zdaleč ni končano, veliko je še treba dodati, da bo življenje na deželi dobilo pravo vrednoto. Naše iskanje je bilo omejeno na knjige in računalnik, dodati bi bilo potrebno še zgodbe »velikih«, ki usmerjajo razvoj ter pokazati in pripraviti ljudi na nove poglede prihodnosti. V analizo smo vpeljali mesto, ki je obdano z veliko podeželjskega prostora. Tukaj je potrebno vzporedno usmerjati razvoj samega mesta in dovoliti širjenje okoliškim kmetijam. Slovensko kmetijstvo ima iz zgodovine dve različni praksi, ena je bila večje družbene oblike na velikih gospodarstvih in drugo zasebno kmetijstvo na malih kmetijah. Kmetijstvo se je razvijalo v posebnih političnih in gospodarskih razmerah, to je imelo velike vplive in se dobro vidi v današnji zadržanosti družbe oz. njeni nepripravljenosti na velike gospodarske posege. Slovenci imamo prakso izvedbe malih projektov oz. finančno še nismo sposobni financirati večjih projektov, čeprav so nam omogočena Evropska sredstva. Na tem področju je potrebno storiti večji preskok, potrebna bo sprememba politike razvijanja. Po pogovorih, ki sem jih osebno opravil na občini, sem si lahko kar hitro ustvaril sliko povezave projekti – denar. Prebivalstvo ima svoje želje in potrebe, vseh se ne da takoj uresničiti, vsako delo potrebuje svoj čas, to je normalno. Občina mora s svojim proračunom zagotoviti splošno zadovoljstvo ljudstva. To ji nekako uspeva s kratkoročnimi projekti. Malo, le nekaj je trajnih oz. dolgoročnih projektov, ki je izvedenih. Za te primanjkuje sredstev. Na voljo so evropska sredstva, prijave in priprave projektov je možno pripraviti v danih rokih, pomanjkanje lastnih sredstev pa pomeni, da se občina niti ne prijavlja za sofinanciranje projektov. Tako se veliki projekti prelagajo v naslednja leta, posledično se ustavlja razvoj in pojavlja se nezadovoljstvo krajanov. Primerjavo sem lahko uspel narediti v sosednji Avstriji. Tam je politika bolj urejena, zakonske podlage imajo večjo težnost in zadani projekti se izdelujejo brez časovnih zamikov. V preteklosti so nam bili velik vzor, danes smo oboji enakopravne članice Evropske unije, politike se izravnavajo, sledimo istim ciljem.

Da se vrnemo na začetku postavljeno hipotezo, zaostanek v razvoju je brez dvoma odvisen od zgodovinskih razlogov. Kot zgoraj omenjeno pa lahko priznamo, da se stvari gibljejo v boljšo smer, vsaj do leta 2013 imamo Evropejci že zastavljene cilje, ki jih s trdom razvojnih politik dosegamo. Besede za naprej: učimo se od boljših!

VIRI

KNJIGE IN DRUGE MONOGRAFSKE PUBLIKACIJE

Barbič, A. 2005. Izzivi in priložnosti podeželja. Ljubljana, založba FDV: 343 str.

Bašić, E. 2005. Črpanje sredstev iz strukturnih in kohezijskega sklada Evropske unije. Diplomski naloga. Ekonomska fakulteta Ljubljana.

http://www.cek.ef.uni-lj.si/u_diplome/basic1825.pdf (12. 2. 2010)

Glück, A., Magel, H. 1993. Podeželje – vrt prihodnosti. Komenda, založba Glavarjeva družba d.o.o.: 252 str.

Jesih, B., Zupančič, J. 2008. Slovensko-avstrijska meja in čezmejno Sodelovanje. Na obrobju ali v osredju?. Koper, Univerza na Primorskem, Znanstveno-raziskovalno središče: str. 209-246.

Kladnik, D., Ravbar, M. 2003. Členitev slovenskega podeželja. Ljubljana, založba ZRC: str. 153-156

Kline, K. 2009. Evropska sosedstva politika (ESP). Ekonomsko – poslovna fakulteta Maribor. <http://dkum.uni-mb.si/IzpisGradiva.php?id=11200> (12. 2. 2010)

Makovec, M. 2004. Čezmejno sodelovanje v Evropi s poudarkom na Sloveniji, Maribor, Pravna fakulteta

Mrak, M., Mrak, M., Rant, V. 2004. Kohezijska politika evropske unije. Ljubljana, samozaložba: str. 37

Mulec, B. 2008. Kohezijska politika Evropske unije in problemi njen implementacije. Ljubljana, založba Koščak: str. 61

Pogačnik, A. 1999. Urbanistično planiranje. Univerzitetni učbenik. Ljubljana, Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo: str. 252

Prosen, A. 1987. Planiranje podeželskega prostora. Ljubljana, Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo: str. 196

Ranca, D. 2004. Čezmejno sodelovanje ..., Diplomsko naloga. Ekonomsko – poslovna fakulteta Maribor.

<http://dkum.uni-mb.si/IzpisGradiva.php?id=6476> (7. 1. 2010)

Seljak, N. 2006. Uspešnost čezmejnega sodelovanja v Sloveniji... Magistrsko delo. Ekonomska fakulteta. Ljubljana: str. 26

<http://www.cek.ef.uni-lj.si/magister/seljak3104.pdf> (18. 12. 2009)

Wltavsky, Z. 2006. Projekt Sklada za male projekte Phare čezmejno sodelovanje Slovenija - Austrija 2003. Znanje po meri delovnega mesta.. Ljubljana, Inštitut Republike Slovenije za rehabilitacijo: str. 7-14.

ČLANKI

Die Presse. Zukunft Metropole. 2009. Wir müssen Städte bauen, so wie Muhammed Ali geboxt hat. str. 17

Mulec, B. 2008. Nekatere težave čezmejnega sodelovanja. Pravna praksa 27, 2: 18–19.

Mulec, B. 2008. (Ne) učinkovitost koriščenja sredstev kohezijskega sklada. Pravna praksa 26, 38: 16–17.

Prosen, A. 2007. Planiranje podeželskega prostora – utopija ali realnost. Geodetski vestnik 51 2: 304-320

Slovenec, M. 2009. Evropski sklad za regionalni razvoj in javna naročila.

<http://www.sib-mb.si/erevija/134/clanek.html> (13. 1. 2010)

Večer. Vrtec bo z novim letom dražji. Maribor, 2.12. 2008: 23.

DOKUMENTI

Das Land Steiermark

<http://www.verwaltung.steiermark.at/cms/ziel/38025145/DE/> (10. 2. 2010)

Državni razvojni program Republike Slo. za obdobje 2007–2013, Ljubljana marec 2008

<http://www.sentjur.si/f/docs/Drzavni-programski-dokumenti/DRP2007-2013.pdf> (14. 3. 2010)

Evropski sklad za regionalni razvoj

<http://www.euskladi.si/skladi/esrr/> (10. 4. 2010)

Evropski sklad za ribištvo

http://www.mkgp.gov.si/si/program_razvoja_ribistva_2007_2013/ (10. 4. 2010)

Evropski socialni sklad

<http://www.euskladi.si/skladi/ess/> (10. 4. 2010)

Evropsko teritorialno sodelovanje

<http://www.euskladi.si/skladi/ets/> (10. 4. 2010)

Helios – Sklad za ohranjanje čistih slovenskih voda

<http://www.helios.si/slo/druzbeno-odgovornost/heliosov-sklad-za-ohranjanje-cistih-slovenskih-voda> (22. 1. 2010)

Ländliche Entwicklung 2007 – 2013

<http://www.regionalerwohlstand.de/dwn/314.pdf> (8. 4. 2010)

Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano

http://www.mkgp.gov.si/si/program_razvoja_podezelja_2007_2013/vsebina_programa_razvoja_podezelja (2.12.2009)

Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, delovna področja

http://www.mkgp.gov.si/si/delovna_podrocja/ (10. 3. 2010)

Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, Načrt mreže podeželja, priloga 15

http://www.mkgp.gov.si/fileadmin/mkgp.gov.si/pageuploads/PRP/dec09/Priloga_15_PRP.pdf
(14. 3. 2010)

Nacionalni strateški načrt razvoja podeželja 2007-2013, 1. sprememba, november 2009.

http://www.mkgp.gov.si/fileadmin/mkgp.gov.si/pageuploads/PRP/nov09/NSNRP1_sprememba_november_2009_01.pdf (16. 12. 2009)

Nezadostno črpanje evropskih sredstev

<http://www.zares.si/o-nezadostem-crpanju-evropskih-sredstev> (23. 3. 2010)

Občina Radlje ob Dravi

<http://www.radlje.si> (11. 2009)

Odbor za regionalni razvoj, 12.2.2008. Delovni dokument o vlogi kohezijske politike pri vključevanju ranljivih skupnosti in skupin.

http://www.€oparl.€opa.eu/meetdocs/2004_2009/documents/dt/707/707790/707790sl.pdf
(14. 12. 2009)

Operativni program, Čezmejno sodelovanje Slovenija-Avstrija 2007-2013, junij 2007.

http://www.svlr.gov.si/fileadmin/svlr.gov.si/pageuploads/cilj_3/OP_Slovenija-Avstrija_SLO_3.7.2007.pdf (28. 11. 2009)

Program razvoja podeželja 20. 07. 2007

http://www.mkgp.gov.si/fileadmin/mkgp.gov.si/pageuploads/saSSo/PRP_2007-2013/PRP30maj/prp3105/PRP19jun07/PRP16jul07/PRP25jul07/1PROGRAM_RAZVOJA_PODEZELJA.pdf (11. 12. 2009)

Razvoj obmejnih poslovnih lokacij

<http://www.ropol.si> (15. 12. 2009)

Regionalna politika Evropske unije

http://ec.europa.eu/pol/reg/index_sl.htm (23. 1. 2010)

Regionalna politika, Program čezmejnega sodelovanja 'Slovenija - Avstrija'

http://ec.europa.eu/regional_policy/country/prordn/index_en.cfm (2. 2010)

Službe Vlade Republike Slovenije za lokalno samoupravo in regionalno politiko

http://www.svlr.gov.si/si/delovna_podrocja/ (10. 3. 2010)

Statistik Austria

<http://www.statistik.at/> (9. 2. 2010)

Steiermark

<http://www.steiermark.net/gemeinden/> (9. 2. 2010)

DRUGO

Dokument identifikacije identifikacijskega projekta Drava kot priložnost. Občina Radlje ob Dravi, 3. 2008.

Elmer, A., Kirchmayr, M., Wohnout, H., Österreich konkret. 2007. Wien, Bundespressediens.

Vovk, A., Jurač, V. 2007. Vodna učna pot Dobrava. Maribor, Filozofska fakulteta: Mednarodni center za ekoremediacije.

Vovk, A., Jurač, V. 2008. Vodna učna pot Vuhreščica. Maribor, Filozofska fakulteta: Mednarodni center za ekoremediacije.

Podpis pogodbe Phare z izvajalcem št. 333-2/98-02. Občina Radlje ob Dravi, 10. 2002.

Pogodba o donaciji zunanje pomoči evropske skupnosti. Občina Radlje ob Dravi, 12. 2004.

Proračun občine Radlje ob Dravi – III. del. Načrt razvojnih programov 2009-2012. Občina Radlje ob Dravi, 1. 2010.

Končno poročilo. Tržnica Radlje. Občina Radlje ob Dravi, 30. 9. 2005.

Sklep o začetku postopka oddaje JNMV. Občina Radlje ob Dravi, 4. 2010.

26. redna seja Občinskega sveta. Občina Radlje ob Dravi, 14. 12. 2009.

Zatyko, H., Kresnik, A. 2003. Sv. Pankracij. Razgledni stolp. Radlje ob Dravi.

OPRAVLJENI POGOVORI

- ❖ z Darinko Mravljak, uni. dipl. ing. agronomije

- ❖ z Marinko Konečnik Kunst, predstavnica Zavoda za urbanizem Maribor in vodja Sektorja za planiranje

- ❖ z Marijo Praznik, upraviteljica Lokalne Akcijske Skupine Mislinjske in Dravske Doline (LAS MDD zadruga za razvoj podeželja z. b. o.)

- ❖ z Marjano Švajger, tajnica občine Radlje ob Dravi

- ❖ z Jožetom Graber Kos, vodja prostorskega načrtovanja v Zavodu za urbanizem Maribor